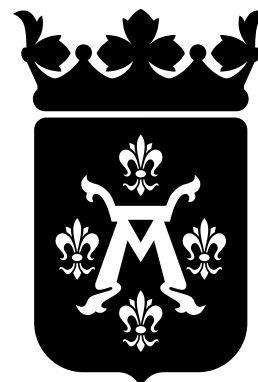

LINNANNIEMEN TAIDEOHJELMA
Turun kaupunki

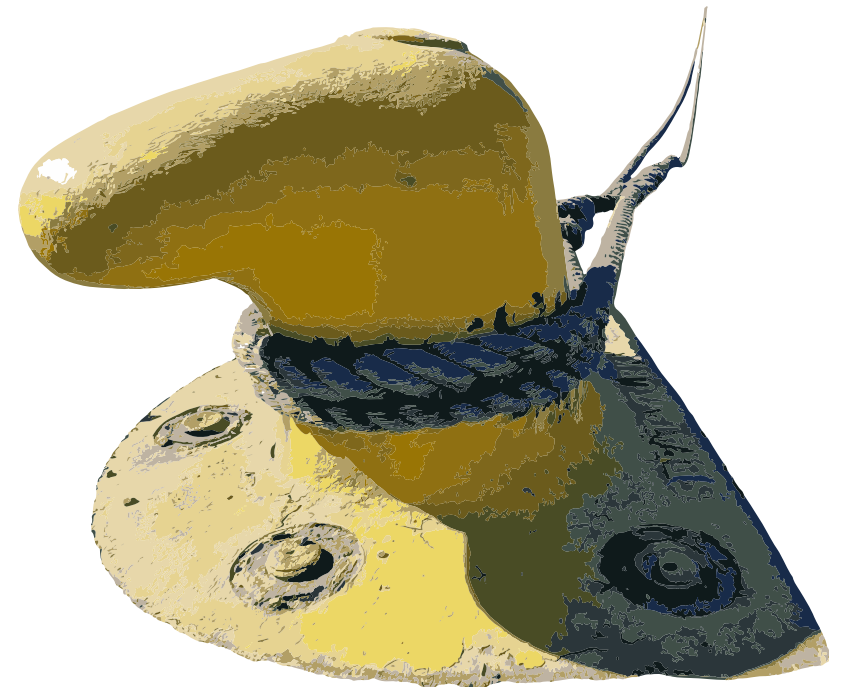

Linnanniemen alueesta tulee Turun ensimmäinen taidekaupunginosa ja taideohjelma on laadittu viitoittamaan tätä kehitystä. Taideohjelman laatimisesta on vastannut Heini Orell, Laura Lehtinen ja Tuula Lehtinen Frei Zimmer Oy:stä sekä kuraattori Veikko Halmetoja yhteistyössä Keskustan kehittämisen kärkihankkeen projektipäällikkö Julia Chirin, hankepäällikkö Mervi Lehdon, Kulttuurin kärkihankkeen hankejohtaja Irina Niemimäen ja Museokeskuksen ap intendentti Ville-Matti Rautjoen kanssa. Työtä on ohjannut laaja ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet Turun kaupungin julkisen taiteen työryhmä sekä Linnanniemen suunnittelusta vastaavia ja ohjaavia tahoja sekä alueen toimijoita. Taideohjelma on hyväksytty Turun kaupunginhallituksessa 5.6.2023.

TURKU
ÅBO

Tiivistelmä	5	Miten tehdään?	47
Sammanfattning	7	Toteutuksen aikataulu	48
Summary	9	Taiteen rahoitus	49
Mihin tähdätään?	11	Toimijoiden roolit	50
Johdanto	12	Taideohjelman toteutuksen prosessi	52
Linnanniemen alueen esittely	15	Viestintä	57
Taiteen tavoitteet ja teemat	17	Taideohjelman päivitys	58
Osallistaminen	22	Termien selitys	60
Tehdyt osallistamistoimet	24	Kuvien tiedot	62
Mitä tehdään?	29		
Taide ja tapahtumat alueella	30		
Yhteistyö sidosryhmien kanssa	45		

Tiivistelmä

Mihin tähdätään?

Linnanniemi on suuren mullistuksen edessä, kun matkustajasataman käytössä olleet laajat asfalttikentät vapautuvat muulle käytölle. Alueelle rakentuu uusien elinvoimaa tuovien palvelujen ja asumisen lisäksi runsaasti puisto- ja aukioalueita, jotka kytkevät Linnanpuiston osaksi jokirannan ympäristöä ja tuovat merellisen tunnelman kaupunkilaisten nautittavaksi. Turun kaupungin julkisen taiteen ohjelmassa nimettiin Linnanniemi Turun ensimmäiseksi taidekaupunginosaksi. Tavoitteen saavuttamiseksi alueelle on laadittu taideohjelma, joka luo raamit niin taiteen toteutukselle kuin sen teemoittelulle.

Taiteen toivotaan yhdistävän alueen toimijoita, Turun kulttuurin tekijöitä, tapahtuma-alan toimijoita ja tietenkin kaupunkilaisia. Taidetta toteutetaan avoimesti ja kaupunkilaisia kuunnellen. Kokemuksellisuus sekä ihmisen ja taiteen kohtaaminen nousivat taideohjelman suunnitteluvaiheen osallistamisessa kärkitoiveiksi ja niihin tullaan toteutuksessa kiinnittämään erityistä huomiota. Linnanniemen alueen kehittämisessä sitoudutaan Turun kaupungin tavoitteeseen hiilineutraaliudesta vuoteen 2029 mennessä ja taide noudattaa tätä samaa linjausta. Taiteella voi konkreettisten ympäristöllisten tavoitteiden lisäksi olla vaikutus myös aiheesta käytävään keskusteluun omien sisältöjensä kautta.

Mitä tehdään?

Linnannimen taiteelle on asetettu temaattisia lähtökohtia, joita niin pysyvän kuin väliaikaisen taiteen toivotaan ilmentävän. Merellisyys - erityisesti saaristo ja Itämeri, kansainvälisyys, alueen kulttuurihistoria sekä ympäristön ja ekologisuuden teemat nousevat taiteen avulla alueella keskiöön.

Linnanniemen rakentamisen aika on pitkä. Jotta kaupunkilaiset omaksuvat alueen omakseen nopeammin, voidaan taiteella luoda kiinnostavaa ja kulttuurisesti merkittävää kaupunkitilaa jo hankkeen alkuvaiheesta lähtien. Taide voi kertoa tulevasta muutoksesta luomalla tyhjään tilaan kiintopisteitä ja houkuttelemalla ihmisiä alueelle viettämään vapaa-aikaa tapahtumien ja tapahtumallisten taideprojektien avulla. Alueelle tuodaan kevyitä siirreltäviä taiderakenteita, kuten erikoismuotoiltuja betoniporsaita ja purettavia rakenteita voidaan vapauttaa kaupunkilaisten omalle luovalle itseilmaisulle.

Pysyvämmälle taiteelle on taideohjelmassa hahmoteltu sijoituspaikkoja erityisesti kohtaamispaikkoihin ja alueelle saapumisen solmukohtiin sekä jalankulun ja pyöräilyn osalta merkittävälle reiteille ja väylille. Tavoitteena on, että Linnannimen alueelle saapuva huomaa tulevaisuuden taidekaupunginosaan. Erilaiset ja eri kokoiset tapahtumat ovat tärkeä osa Linnanniemen tulevaisuuden elämyksiä ja taideohjelman myötä luodaan edellytyksiä niiden toteuttamiselle.

Taiteen ja tapahtumien toteutuksessa ollaan avoimia myös erilaisille yhteistyömuodoille ja ehdotuksille. Yhteistyö oppilaitosten, sataman ja alueen muiden toimijoiden, sekä kulttuuri ja tapahtuma-alan yritysten kanssa monipuolistaa tarjontaa ja luo rikkaan sisällön lisäksi myös ansainnan mahdollisuuksia luovien alojen toimijoille.

Miten tehdään?

Taideohjelma luo valmiit raamit taidehankkeiden toteutukselle. Etukäteen mietityt toimijoiden roolit ja taiteen hankinnan vaihtoehdot helpottavat toteutuksen prosessia. Hankkeen päätöksenteosta vastaa perustettava Linnanniemen taidetyöryhmä ja käytännön työtä organisoii taidekoordinaattori. Linnanniemen taide rahoitetaan alueen rakentajilta kerättävällä taidevelvoitteella sekä kaupungin rahoituksella. Kun alueen rakentuminen käynnistyy ja taiteeseen liittyvät hankkeet lähtevät toteutumaan, niiden aikataulutuksesta ja budjetin jakautumisesta eri kohteiden kesken tehdään tarkennettu taidesuunnitelma.

Linnanniemen taidekokonaisuuden toteutumista suunnitellaan ja valvotaan taidekoordinaattorin toimesta laadittavien vuosisuunnitelmien avulla. Joka vuosi lokakuun loppuun mennessä laaditaan suunnitelma seuraavan vuoden toimista, niin uusista käynnistyvistä kuin edellisiltä vuosilta jatkuvista hankkeista. Nämä suunnitelmat samalla raportoivat pitkän hankkeen etenemistä ja vuosisuunnitelmista voi helposti tarkistaa mitä on tehty ja suunniteltu millekin vuodelle, vaikka henkilöstö hankkeen parissa vaihtuisikin. Linnanniemen taideohjelmaan kirjattuja käytäntöjä ja ajatuksia on tarpeellista arvioida ja päivittää alueen suunnitelmien muuttuessa ja tarkentuessa.

Sammanfattning

Backrund för objektet?

Slottsudden står inför en stor förändring då de stora asfaltområden som tidigare använts av passagerarhamnen, frigörs för andra bruksändamål. Utöver tjänster och boende som ökar områdets livskraft, kommer det att byggas rikligt med park- och torgområden i området. Dessa gör Slottsparken till en del av åstrandens miljö och ger stadsborna förutsättningar att njuta av den havsnära stämningen. I Åbo stads program för offentlig konst utsågs Slottsudden till Åbos första konststadsdel. För att uppnå målet har ett konstprogram för området skapats. Programmet ställer upp ramarna för både genomförandet av konsten och dess teman.

Konsten önskas föra samman aktörer i området: aktörer som skapar Åbokultur, aktörer inom evenemangsbranschen och förstås stadsborna. Konsten skapas öppet och genom att lyssna på stadsborna. De viktigaste önskemålen som lyftes fram i delaktighetsprocessen i planeringsfasen av konstprogrammet var upplevelser och hur människor och konst möts. Det kommer man att fästa särskild uppmärksamhet vid i genomförandet. I utvecklingen av Slottsuddens område förbinder man sig till Åbos mål att uppnå klimatneutralitet senast 2029 och konsten följer samma riktlinje. Utöver de konkreta miljömålen kan man med konst även ha en inverkan på diskussionen kring ämnet genom konstens innehåll.

Vad kommer man att göra?

För konsten på Slottsuddens område har vissa temamässiga utgångspunkter fastställts, som man önskar att både den tillfälliga och bestående konsten på området uttrycker. Havet och särskilt skärgården och Östersjön, internationalitet, områdets kulturhistoria samt teman kring miljö och hållbarhet lyfts fram i konsten.

Byggandet av Slottsudden kommer att pågå länge. För att stadsborna ska ta till sig området snabbare, kan man med konsten skapa ett intressant och kulturellt betydande stadsrum redan från början av projektet. Konsten kan berätta om den framtida förändring genom att skapa landmärken i det tomma utrymmet och locka stadsborna till området med hjälp av fritidsevenemang och konstprojekt. På området byggs lätta, flyttbara konstkonstruktioner såsom specialutformade betonggrisar och konstruktioner som ska rivas kan frigöras för stadsbornas egna kreativa uttryck.

För mer bestående konst har man i konstprogrammet skisserat placeringsplatser, särskilt i knutpunkter där man möts eller anländer till området samt vid betydande rutter och leder för gång och cykling. Målet är att besökare på Slottsudden märker att man kommit till en konststadsdel. Olika evenemang, både stora och små, är en viktig del av de upplevelser som erbjuds i Slottsudden i framtiden. Genom konstprogrammet skapas förutsättningar för att ordna dem.

I skapandet av konst och evenemang är man öppen för olika samarbetsformer och förslag. Samarbetet med läroanstalter, hamnen och andra aktörer i området samt företagare inom kultur- och evenemangsbranschen, möjliggör ett mångsidigare utbud och skapar utöver ett rikare innehåll också möjligheter till inkomster.

Hur genomförs programmet?

Konstprogrammet skapar färdiga ramar för genomförandet av olika konstprojekt. Genomförandet av processen underlättas av de på förhand uttänkta rollerna bland olika aktörer och alternativen för anskaffningen av konst. För beslutsfattandet svarar Slottsuddens konstarbetsgrupp, som kommer att grundas, och det praktiska arbetet organiseras av en konstkoordinator. Slottsuddens konst finansieras genom att uppbära en konstskyldighet av de parter som bygger på området samt genom stadens finansiering. Då byggandet av området inleds och konstprojekten börjar förverkligas, ska en preciserad plan uppgöras för projektens tidtabeller samt för hur budgeten fördelas mellan de olika projekten.

Genomförandet av Slottsuddens konsthelhet planeras och övervakas i årsplanerna som konstkoordinatören gör upp. Innan slutet av oktober varje år utarbetas en plan för det följande året, som innehåller både nya åtgärder och fortsatta åtgärder inom pågående projekt. Samtidigt rapporterar dessa planer om hur det långa projektet framskrider. I årsplanerna kan man se vad som gjorts tidigare och vilka åtgärder som planerats för vilket år, vilket är till stor nytta ifall det sker förändringar i personalen. De principer och idéer som skrivits in i konstprogrammet för Slottsudden bör bedömas och uppdateras i och med att planerna för området ändras och klarnar.

Summary

Why?

The Linnanniemi area will undergo major changes as the passenger port asphalt fields open for development. New services and housing development will generate vitality to the area, and new parks and plazas create an enjoyable maritime atmosphere and connect Linnanniemi to the riverside. Linnanniemi was named as the first art district of Turku. This art program was drawn up to achieve this goal. The art program creates frames for execution of art projects and defines themes for art.

It is hoped that the art projects will bring together the different operators in Linnanniemi area, the creative professionals in the city, the actors in the event industry and naturally the people of Turku. The art projects will be done openly and inclusively. Series of participatory events were held in the planning phase of the program. The main expectations for the art of Linnanniemi were experientiality of art and encounters with artworks. The goal for the city of Turku is to be carbon neutral by 2029 and the art of Linnanniemi follows this objective. In addition to concrete environmental ambitions, art can also influence environmental discussions by through its content.

What?

The art program present thematic basis for the permanent and temporary art works of Linnanniemi. The sea – especially the archipelago and the Baltic Sea, internationality, cultural history of Linnanniemi, environment and ecology are themes that are highlighted by art in the area.

The construction time of Linnanniemi is estimated to be long. Right from the start of the development process art can create interesting and culturally significant urban spaces that make sure that people adopt the area as their own. Art can also be a way to illustrate the change to come by creating focal points in empty spaces and by luring people to the area with events and happenings. Light and movable art structures, such as specially designed concrete barriers, will be brought to the area. Structures that would be otherwise be do for demolition can be left for the creative self-expression of the people.

Places for more permanent artworks are outlined in the art program, concentrating especially in meeting places, arrival nodes and in significant walking and biking routes. The goal is that one can immediately notice that they have arrived into an art district. Divers events are important part of the experientiality of Linnanniemi and the art program lays foundations for implementation of events.

Openness to different forms of co-operation and suggestions is vital in the implementation of art and events. Cooperation with educational institutions, culture- and event industry, the Port of Turku and other with other actors in Linnanniemi diversifies services and creates working opportunities.

How?

The art program creates frames for the execution of art projects. Defining different actors and their roles in advance eases the execution process of art projects. The working group of Linnanniemi art will be responsible for decision making. Practical work will be organized by an art coordinator. The art of Linnanniemi will be funded by monetary art obligation collected from builders and with separate funding from the city of Turku. More accurate scheduling of art projects and their budgets will be drafted after the construction starts in Linnanniemi area.

Art coordinator will be monitoring and planning the realization of the art ensemble of Linnanniemi by drafting a yearly plan for art projects. A project plan for the coming year will be drafted every October, and it will include both new and continuing projects. These plans will also serve as reports that enable tracking of projects and revising past plans. This is important in a long-term development project, where the personnel of the project might change over time. The practices and reflexions of this art program should be revised and updated after the development plans of Linnanniemi sharpen and become more specific.

Mihin tähdätään?

Johdanto

Linnanniemen alueen esittely

Taiteen tavoitteet ja teemat

Johdanto

Viime vuosien aikana on taide tullut entistä näkyvämmäksi osaksi rakentamista ja erityyppisten rakentamiseen liittyvien hankkeiden suunnittelua. Prosenttitaiteen edistämisen puitteissa tehdyn työn tuloksena on taiteen merkitys tullut näkyväksi ja toivotuksi elementiksi suunniteltaessa kilpailukykyisiä ja viihtyvyyteen panostavia kaupunginosia ja alueita.

Kaupunki- ja ympäristösuunnitteluun liittyvät strategiat sekä monimuotoiset asukkaita ja ympäristöjen käyttäjiä aktivoimaan ja motivoimaan pyrkivät toimenpiteet voivat saada taiteesta toimivan työkalun. Taide tukee ja kertoo näistä tavoitteista inhimillisillä keinoilla luoden ympäristöön viihtymistä, osallistamista ja ympäristön arvostamista lisääviä elementtejä. Taide voi olla mukana rakentamassa kohtauspaikkoja, se voi mahdollistaa ajatusten vaihtoa ja keskustelua haastaessaan ympäristöä uusilla ja yllätyksellisillä tavoilla.

Taiteen tavoitteena voi olla esteettisten arvojen lisääminen, mutta onnistunut ja ympäristönsä kanssa dialogissa oleva taide on monimuotoisuudessaan aina myös jotain muuta. Taide voi olla se elementti, joka antaa alueelle tunnistettavan identiteetin ja tuo sen laajempaankin tietoisuuteen ikonisina, verkkokalvolle ja mieleen painuvina kokemuksina.

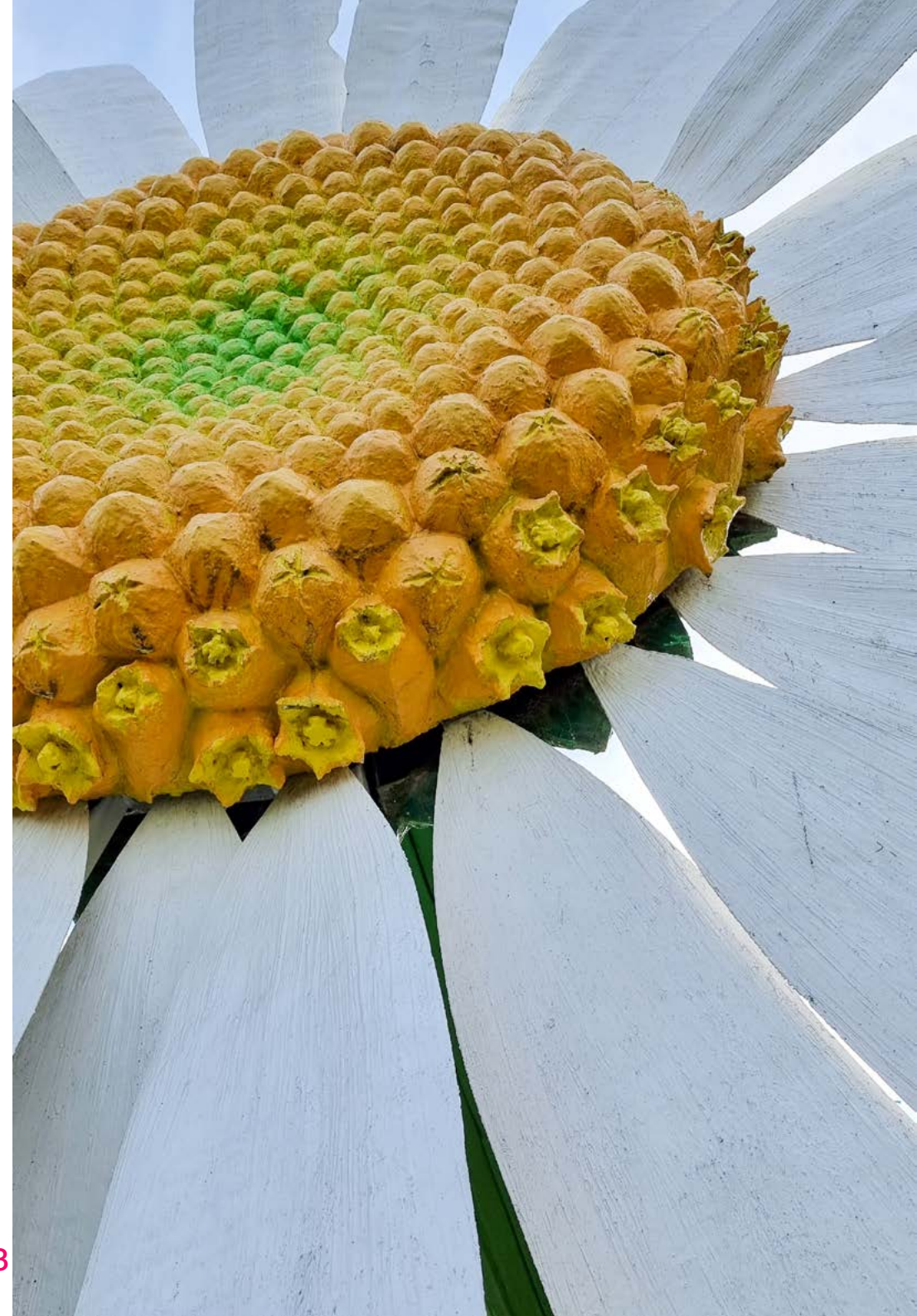
Julkinen taide tuo taiteen lähelle ihmisiä ja tekee taiteen kokemisen mahdolliseksi kaikille yhteiskunnan jäsenille. Taiteen kokeminen kuuluu perustavaa laatua oleviin ihmisoikeuksiin. Vrt.YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, artikla 27. ”Jokaisella

on oikeus vapaasti osallistua yhteiskunnan sivistyselämään, nauttia taiteista sekä päästä osalliseksi tieteen edistyksen mukanaan tuomista eduista.”. Taiteen paikka on siellä missä me ihmiset elämme ja kuljemme.

Julkisen taiteen pitkät perinteet Turussa

Turun kaupungin julkisen taiteen perinne on jo valmiiksi runsas ja monipuolinen. Turun paikallisidentiteettiä ovat muovanneet eri puolille kaupunkia sijoitetut teokset, joilla on kohotettu kansallistunnetta. Turussa on toiminut merkittäviä julkisen taiteen mesenaatteja, ja viime vuosikymmeninä kaupungin lisäksi myös yksityiset yritykset, yhdistykset ja yksityishenkilöt ovat edistäneet taloudellisesti ja käytännön toteutusten kautta taidehankkeita. Nykyään Turussa on yhteensä noin sata pysyvää ja määräaikaista julkista teosta, joiden lisäksi erilaiset taidetapahtumat elävöittävät kaupunkikuvaa. Lähde: [Turun julkisen taiteen ohjelma](#)

Taiteen edistämiskeskuksen TNS Kantarilta tilaama ja tammikuussa 2023 julkistettu yleisötutkimus selvitti kansalaisten käsityksiä taiteesta osana arkiympäristöä ja julkisia tiloja. Tutkimuksen mukaan 84 % turkulaisista haluaa taidetta arkiympäristöönsä. Saman tutkimuksen mukaan 84 % uskoo taiteen parantavan ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Turkulaisista 60 % näkee taiteen nostavan alueen tai kiinteistön arvoa. Lähde: [Julkinentaide.fi](#), [Selvitys kansalaisten käsityksistä taiteesta osana arkiympäristöä ja julkisia tiloja](#)

84 %

**turkulaisista
haluaa taidetta
arkiympäristöönsä**

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) velvoittaa kuntia edistämään kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä. Laissa edellytetään kuntia tarjoamaan puitteita ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle sekä edistämään kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Lähde: Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019), 3 §.

Turun yhteinen Kulttuurilupaus: Taiteen ja kulttuurin aika! on kaupungin yhteinen strateginen ja visiomainen näkymä kulttuurin kehittämisestä Turussa vuoteen 2029 asti. Kulttuurilupaus toimii pormestariohjelman juontuvan kulttuurin kärkihankkeen perustana vuosina 2022–2025. Keskustan kehittämisen- ja Kulttuurin kärkihankkeen yhteistyönä laadittu Linnanniemen taideohjelma ja sen toteuttaminen konkretisoi osaltaan sekä Kulttuurilupauksen että kuntien kulttuuritoiminnan lain toimeenpanemista.

Turun tavoitteena on olla kaupunkistrategian mukaisesti hiilineutraali kaupunki vuoteen 2029 mennessä. Tavoite huomioidaan myös Linnaniemeä suunniteltaessa ja rakentaessa. Myös alueen taiteelle asetetaan päästötavoitteita.

Taideohjelma on laadittu niiden suunnitelmien ja tietojen perusteella, jotka ovat olleet saatavilla sen laatimisen aikana. Taideohjelman ja siihen kirjattujen linjauksien päivityksen tarve tulee arvioida Historian ja tulevaisuuden museon arkkitehtuurikilpailun sekä Linnanniemen maisema-arkkitehtuurikilpailun jälkeen sekä alueen rakentumisen vaiheistuksen valmistuessa.

Linnanniemen alueen esittely

Linnanniemen alue sijaitsee Aurajoen länsirannalla tervehtien meren suunnalta ensimmäisenä Turkuun saapuvia. Tätä Turun linnan ja satama-alueen ympäristöä uudistetaan kattavasti tulevien vuosikymmenten aikana. Osana uudistuksia myös historiallisesti tärkeä Linnanniemi kehittyy entistä monipuolisemmaksi, ympärivuotisen kaupunkikulttuurin keskuksiksi. Linnanniemen ainutlaatuinen sijainti keskusta-alueen, historiallisen ympäristön, joen ja meren kohtauspisteessä tarjoaa erinomaisen ympäristön erilaisille palveluille ja merellisille toiminnoille, rantaan asti ulottuville ulkoilualueille sekä uudelle Historian ja tulevaisuuden museolle.

Satamatoiminnalla on suuri merkitys osana Turun historiaa. Nykyinen niemenkärjen peittävä satama-alue kuitenkin katkaisee kaupunkikeskustan yhteyden mereen. Alueen potentiaalia pyritään kehittämään käynnissä olevalla Ferry Terminal Turku -hankkeella. Hankkeen myötä satama-alueelle valmistuu uusi laivayhtiöiden yhteisterminaali, jolloin Aurajokisuun länsirannan maa-alue sekä Turun linnan ympäristö vapautuu uudelleenlaiselle kaupunkikehitykselle.

Linnanniemen mahdollisia kehitysvaihtoehtoja tutkittiin vuonna 2020 järjestetyllä kansainvälisellä ideakilpailulla, johon saatiin yhteensä 127 kilpailuehdotusta. Kilpailussa etsittiin uuden asemakaavoituksen pohjaksi sekä eheää kokonaisideaa että monipuolisista

kehittämisehdotuksia. Kilpailun voitti liettualais-suomalainen ryhmittymä After Party, Santtu Hyvärinen ja Sitowise Oy ehdotuksellaan ”Kolme palaa”. Suunnitelmassa Linnanniemen alue jaetaan nimensä mukaisesti kolmeen osaan, jolla jokaisella on omat toiminnalliset erityisluonteensa. Suunnitelman mukaisesti aluetta tullaan uudistamaan vaiheittain, jolloin erilaiset tilapäiset käyttötarkoitukset varmistavat alueen viihtyisyyden ja vetovoiman hankkeen kaikissa vaiheissa. Alueen ensimmäiset uudisrakennukset ovat vuonna 2027 avautuva yhteisterminaali sekä vuonna 2030 valmistuva Historian ja tulevaisuuden museo. Lähde: [Linnanniemi](#)

Taideohjelma kytkeytyy tiiviiksi osaksi Linnanniemen jo valmiina olevia rakenteita, toimijoita ja museoita hyödyntäen niitä parhaalla mahdollisella tavalla. Kaikkea alueen toimintaa ei tarvitse eikä tule koordinoita osana taideohjelman toteutusta. Taideohjelma kuitenkin luo innovatiiviset raamit taiteen ja tapahtumien kehittämiseen tulevaisuudessa.

Taiteen tavoitteet ja teemat

Linnanniemen taiteelle on asetettu erilaisia tavoitteita, joita toteutettava taide ja järjestettävät tapahtumat pyrkivät täyttämään. Linnanniemestä tulee Turun ensimmäinen taidekaupunginosa ja sen halutaan näkyvän alueella selkeästi. Tavoitteena on, että kaikki alueelle saapuvat todella huomaavat tullessaan taidekaupunginosaan. Taiteen halutaan tekevän alueesta elävän ja viihtyisän sekä tuovan esiin myös kaupungin ekologisia arvoja. Taide ja tapahtumat houkuttelevat paikalle niin kaupunkilaisia kuin myös ulkopaikkakuntalaisia ja laivalla satamaan saapuvia turisteja. Linnanniemestä muotoutuu vuosien saatossa kaupungin uusi ajanvieton alue, jossa kaikki viihtyvät ja tuntevat itsensä tervetulleiksi.

Linnanniemen taidetta halutaan toteuttaa avoimesti ja yhteistyössä monenlaisten toimijoiden kanssa ja siksi taideohjelman valmistelussa osallistumiselle annettiin erityisen suuri arvo ja rooli. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa Linnanniemi voi toimia monenlaisten erilaisten tapahtumien alustana, väliaikaisten taidehankkeiden kotina, vaikuttavien pysyvien taideteosten sijoituspaikkana sekä erilaisen oppilaitosyhteistyön alustana.

Linnanniemen taiteelle on asetettu temaattisia lähtökohtia, joita alueen taiteen - niin pysyvän kuin väliaikaisenkin toivotaan ilmentävän. Linnanniemen sijainti tuo merellisyyden teemat kuten saariston ja Itämeren selkeästi keskiöön. Myös kansainvälisyys - satamasta on lähdetty pois ja saavuttu takaisin kautta aikojen - tuo satamatoimintojen kautta kiinnostavia lähtökohtia taiteelle. Turun linna tuo historiallista perspektiiviä rakentuvaan alueeseen ja nousee entistä selkeämmin alueen kirkkaimmaksi maamerkiksi.

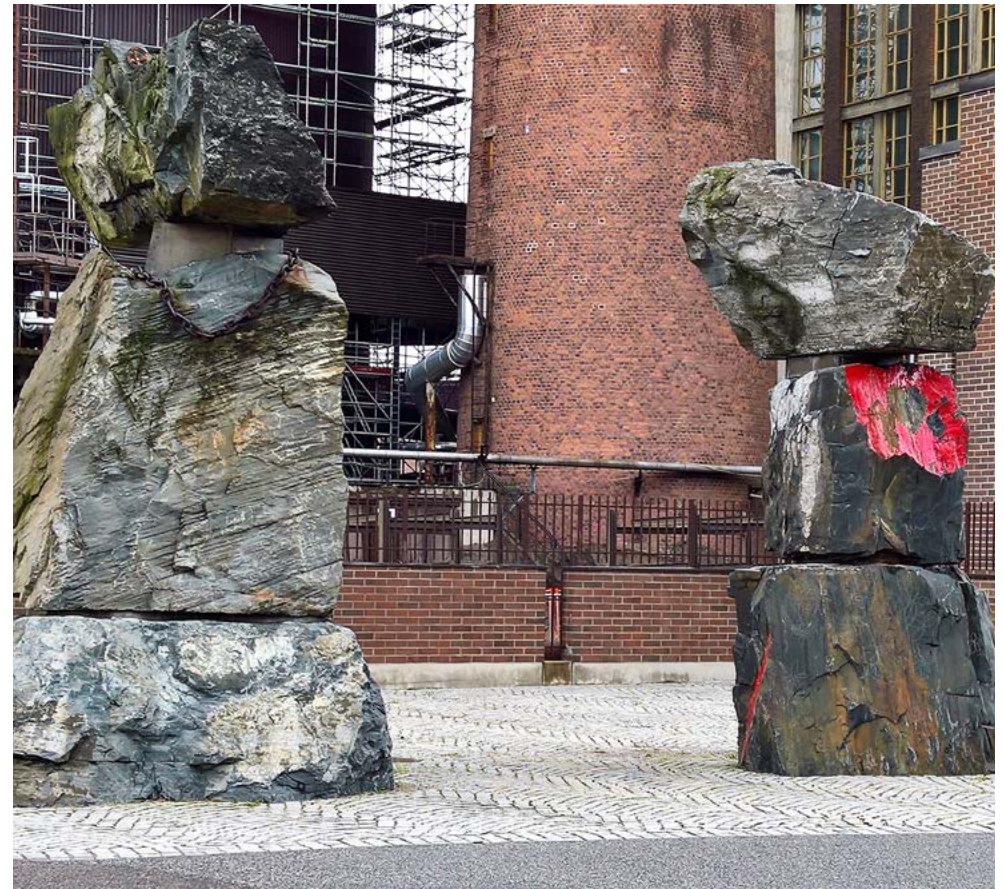
Lisäksi ekologiset ja resurssiviisaat lähtökohdat niin taiteelle kuin alueen muullekin suunnittelulle luovat temaattisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia mahdollisuuksia taiteen toteutukseen.

Meri ja merellisyys ovat satamakaupunkien julkisen taiteen toistuvia teemoja: Nizzassa on Bernar Venetin Neuf lignes obliques -teräsveistossarja, Barcelonassa Kolumbuksen monumentti ja Helsingissä Maria Dunckerin kiviveistos Liian painavat vieraat. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että teema olisi kulunut. Pikemminkin voi ajatella, että taiteen kautta syntyy merenrantakaupunkien kansainvälinen dialogi. Kaupungeissa vierailevat muodostavat oman dialoginsa näiden merelle katsovien teosten välille.

Julkisen taiteen teemat eivät tarkoita kuvittamista tai taidekilpailuja, jotka tuovat mieleen lapsuuden piirustuskilpailut ja niiden pakolliset aiheet. Teemat ovat tulkittavia, ja niitä käsittelevät teokset ovat teemastaan huolimatta mieluiten monitulkintaisia ja tällä tavoin aikaa kestäviä. Historia on läsnä alueella Turun linnan kautta mutta teos, joka käsittelee historian ja muutoksen teemoja voi lähtökohtaisesti kommentoida sitä, elää sen rinnalla tai jopa olla osa sitä. Historia ja muutos istuvat teemoina hyvin myös virtuaalisten teosten aiheiksi ja pystyvät käsittelemään teemoja myös pedagogisesti.

Ympäristön ja ekologisuuden teemoja ei voida sulkea pois, kun tehdään julkista taidetta alueelle, joka on liikennekeskus Itämeren rannalla. Teemoja voi käsitellä monella eri tapaa, joista yksi on materiaalitomuus. Taide voi olla tapahtuma tai tunnelma. Toisaalta vastakohtaisesti alueelle sopisi ekologisia arvoja noudattava ympäristötaideteos, jossa ympäristöstä muovattaisiin tilallinen teos. Se eläisi erilaisena vuodenaajoista riippuen ja ajan saatossa sulautuisi enemmän ja enemmän osaksi ympäristöään.

Linnanniemen taideohjelman tärkeä osa on alueen kansainvälisyys ja siihen liittyvä matkustaminen. Alue on ollut erilaisten kulttuurien luonnollinen kohtaamispaikka ja se on myös jatkossa alueen tärkeä ominaispiirre. Samalla tavoin kansainvälisyys on myös taideohjelmassa keskeistä ja tunnistettavaa. Taide saapuu alueelle monin tavoin ja monista eri suunnista ollen näkyvä ja aktiivinen osa alueen kulttuuritarjontaa.

Ihmisen ja taiteen kohtaaminen

Ihmisen ja taiteen kohtaamisessa kiinnitetään usein kaikki huomio siihen, mitä tapahtuu kokijan mielessä tunnetasolla tai ajatusprosesseina. Tällöin saattaa unohtua, että ensimmäinen kohtaaminen tapahtuu kuitenkin fyysisellä tasolla. Fyysinen kohtaaminen on pääsääntöisesti näkemistä tai kehollista kokemista. Kun suunnitellaan näiden fyysisten kokemusten rytmiä tietyllä alueella, on tärkeä kiinnittää huomiota teosten mittakaavaan, lähestyttävyyteen ja sijaintiin. Taiteen sijoittaminen alueelle muistuttaa koreografin työtä. Draaman kaari, ajallinen horisontaalisuus ja kokijan huomioiminen pitää rakentaa konkreettisella tasolla.

Kun puhutaan taiteen fyysisestä kohtaamisesta näkemisen tasolla, yksi paljon käytetty efekti on teoksen koko. Kohtaamiskokemuksen luontevana mittarina toimii oma keho: sitä pienempi koetaan pienennä ja suurempi suurena. Kokemukseen voi vaikuttaa myös jalustoilla ja vastaavilla rakenteilla, jotka koetaan osana kokonaisuutta. Kerrostalojen päätyseinään tehdyt suuret muraalit edustavat tehokeinon tällä hetkellä keskustelluinta toteutustapaa. Muraali ottaa parhaimmillaan huomioon rakennuksen mittakaavan ja keskustelee sen kanssa. Jos ainoa sisältö on suuren mittakaavan tuoma efekti, voi se toistuvana menettää nopeasti tehonsa ja alkaa ärsyttää. Oman haasteensa tuovat alueella toimivat tai usein siellä käyvät ihmiset. Heidän näkökulmastaan erilaisten tehokeinojen käyttö muuttuu ajan myötä arkipäiväiseksi. Usein vierailevaa on helpoin miellyttää joko aikaa kestäväillä ratkaisuilla tai kokemuksilla, jotka vaihtuvat tiheään.

Vastuu ympäristöstä

Turun tavoitteena on olla vuonna 2030 yksi maailman johtavista ilmasto- ja luontokaupungeista ja saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2029 mennessä. Lisäksi saariston pääkaupunkina Turulla on erityinen vastuu ainutlaatuisen meriluonnon säilymisestä. Linnanniemen alueen taiteelle määritellään sama hiilineutraalisuustavoite kuin koko kaupungille. Linnanniemen taide voi myös olla työkalu luonnon monimuotoisuuden lisäämisessä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Teokset voivat esimerkiksi luoda viilentäviä varjoja, tuoda alueelle vihertaidetta tai olla mehiläisiä ja muita hyönteisiä houkuttelevia istutuksia ja rakenteita. Taide voi osaltaan myös kompensoida siitä syntyviä päästöjä esim. tuuli- aurinkovoimaa synnyttävien teosten muodossa.

Linnanniemen taiteen toteutuksessa pyritään hyödyntämään vielä taideohjelman laatimisen aikana kehitysvaiheessa olevaa Hiililaskuria. Tavoitteena on laskurin avulla todentaa ja laskea niitä päästöjä, joita alueen julkiset teokset synnyttävät. Vuosina 2022–2023 käynnissä olevan Circwaste-hankkeen rahoituksella tehdään aiemmin kehitetystä taideteoksen hiilipäiväkirjasta julkisen taiteen ympäristöjalanjäljen laskemisen mahdollistama sähköinen laskentatyökalu ja käyttäjän opas. Laskurin on tarkoitus helpottaa taiteilijoita päästölaskentaa vaativissa kohteissa, sekä taiteellisen työn ilmastonäkökulmien huomioimisessa. Lisäksi herätetään keskustelua taiteen vaikutuksista yhteiskuntaan ja edistetään luovien alojen kestävyyssiirtymää. Laskuri ja siihen liittyvä käyttäjän opas julkaistaan kesän 2023 aikana. On mahdollista ja todennäköistä, että tulevaisuudessa käytössä on muitakin hiilipäästöjen laskentaa helpottavia laskureita, joita pystytään hyödyntämään taideohjelman toteutuksessa.

Linnanniemen taide voi teosten kautta myös ottaa aktiivisesti kantaa keskusteluun taiteen ja kulttuurin ekologisesta kädenjäljestä. Julkisen taiteen avulla voidaan kiinnittää ihmisten huomiota ympäristöasioihin vaikuttamalla konkreettisesti taiteen tuottamisen ympäristövaikutuksiin tai viestimällä teoksen sisällön ympäristöä käsittelevästä teemasta sekä kannustamalla liikkumaan julkisilla, kävellen tai pyörällä.

Pysyvyys ja väliaikaisuus

Linnanniemeä rakennetaan tulevaisuutta varten ja etenkin alueelle toteutettavien maamerkkiteosten on luontevinta olla sikäli pitkäikäisiä, että säilyvät alueen imagon ilmentäjinä pitkään alueen valmistuttua. Kaiken toteutettavan taiteen ei kuitenkaan tarvitse olla pysyvää. Varsinkin rakentamisen aikana erilaiset tilapäiset taideprojektit ja tapahtumat voivat ottaa haltuun muutoin autioksi ja kolkoksi jäävää tilaa tehden siitä lähestyttävämpää. Osa taiteesta voi olla myös rakentamisen myötä muuttuvaa ja orgaanisesti kehittyvää. Osallistavat projektit voivat kasvaa yleisön käsissä jopa vuosien ajan.

Väliaikaisesti autiona oleviin paikkoihin on mielekästä luoda kiinnostavaa ja kulttuurisesti merkittävää kaupunkitilaa. Kun tämä tapahtuu kaupunkilaisten itsensä toimesta, alueen identiteetti kehittyy kuin itsestään. Alue alkaa kantaa tarinoita, sisältää muistoja ja omata merkityksiä jo ennen kuin siellä on pysyvää toimintaa tai asukkaita. Siten väliaikainen kaupunkitilan haltuunotto on tehtävä mahdollisimman helpoksi. Parhaimmillaan se synnyttää hauskoja palveluiden ja omaehtoisen taiteen kohtaamispaikkoja, joissa on edellytyksiä myös palvelualan yritysten toiminnalle.

Väliaikainen taide seuraa usein väliaikaista yrittämistä ja syntyy omaehtoisesti. Tämä on kustannustehokas tapa luoda alueelle viihtyvyyttä ja esimerkki siitä, että kaikkia luovia toimintoja, taiteen muotoja ja paikkoja ei tule määritellä taideohjelmassa. Lisäksi on syytä muistaa, että väliaikaista taidetta voidaan toteuttaa alueelle myös pitkän rakentamisajan jälkeen. Rakentamisen valmistuttua väliaikainen taide voi tehdä alueelle interventioita yllättää paikoissa, joissa taidetta ei ole totuttu näkemään sekä täydentää osaltaan tapahtumien tunnelmaa.

Esimerkkinä tällaisesta omaehtoisesta palvelukeskittymästä voisi pitää vaikka Berliinin Holzmarkt 25 -aluetta, joka on tosin jo vakiintunut paikoilleen. Myös Linnanniemen alueella voidaan miettiä tiloja pienimuotoiselle yrittämiselle, meren läheisille ravintolapalveluille ja vaikka käsityöläismarkkinoille.

Osallistaminen

Tehdyt osallistamistoimet

Asukas- ja asiakaslähtöisyys korostuu Turun kaupungin strategiassa ja osallistaminen kuuluu Kuntalain (22 §) mukaan kunnan velvollisuuksiin. Julkinen taide tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia ihmisten osallistumiseen ja yhteisöllisyyden kokemuksiin.

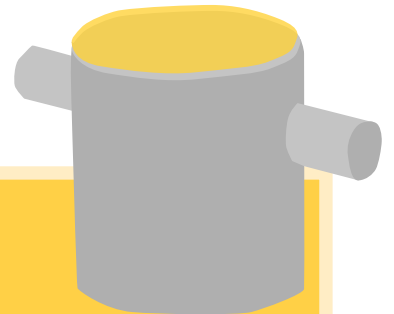
Voidaan sanoa, ettei kaupunkitilaa tai mitään ihmisen luomia rakenteita ole olemassa ilman ihmisten kokemusta niistä. Jotta Linnanniemen taideohjelmasta ajan myötä muodostuu monimuotoisesti puhutteleva ja yleisön omakseen tuntema taidekokonaisuus, nostettiin osallistaminen keskiöön jo taideohjelman laatimisen varhaisessa vaiheessa.

Osallistamisen tavoitteena oli löytää taideohjelman suunnittelulle vahva, ihmisten aitoihin kokemuksiin ja toiveisiin pohjautuva perusta sekä kerätä mahdollisimman laajasti eri näkökulmia taideohjelman laadintaan ja myöhemmin testata, miten taideohjelmassa ehdotetut toimet ja ajatukset otetaan vastaan. Toivoimme osallistamisen vastaavan erityisesti kysymyksiin siitä, mitä toiveita taiteelle ja tapahtumille on, mitä erityisesti tulee painottaa ja mitä välttää?

Näimme tärkeänä, että osallistamista tehtiin juuri sille käyttäjäkunnalle, joiden toivotaan ja uskotaan Linnanniemen alueella tulevaisuudessa vierailevan ja viettävän aikaansa. Tavoitteiden kannalta oli olennaista, että osallistamistoimet toteutettiin vaihtelevilla metodeilla niin, että ne tavoittivat mahdollisimman paljon eri toimijoita ja tahoja.

Osallistamisesta tehtiin aikataulutettu suunnitelma, jota muokattiin hieman ensimmäisten osallistamisten tulosten ja niihin osallistuneiden ryhmien perusteella.

Osallistamistoimien tuloksissa korostui positiivisuus sekä taiteen kokemisessa, että sen Turusta välittämässä viestissä. Erityisesti taiteen toivotaan olevan kokemuksellista, osallistavaa ja vaikuttavaa sekä sijoittuvan kulkureiteille ja sinne missä ihmiset viettävät aikaansa.

Toimia:

- Kokemuskävelyt ja Teams-haastattelut
- Taidekahvit-verkoston ja kulttuuri ja nuorisolautakunnan työpaja ja kysely
- Esittely ja kysely kulttuurikampuksen ohjausryhmälle
- Turun päivän esittelypiste ja kuvagalleria
- Tapahtumajärjestäjien infotilaisuus ja kysely
- Kyselyt alueen asukkaille ja yrittäjille
- Kerro kantasi -kysely

Tehdyt osallistamistoimet

Kokemuskävelyt

Alueelle tehtiin kaksi ohjattua kävelykierrosta, ensimmäinen kaupungin edustajille ja toinen erilaisten sidosryhmien kutsutuille edustajille. Kierrosten aikana käytiin keskustelua alueen tulevaisuudesta erityisesti taiteen näkökulmasta pysähtyen etukäteen valituille kriittisille kohdille. Pysähdyksillä kerrottiin alueen suunnitelmista tarkemmin ja ohjattiin keskustelua valittuihin aiheisiin. Kierrokset videokuvattiin keskustelun analysointia varten. Kierrosten jälkeen osallistujia pyydettiin täyttämään kyselylomake, jonka kysymykset kohdistuivat täsmällisemmin kierroksen aikana käsiteltyihin aiheisiin. Kahden osallistumaan estyneen sidosryhmän edustajan kanssa käytiin kierros läpi virtuaalisesti Teamsin avulla.

Kävelyjen keskusteluissa korostui:

- Toiveet toiminnallisuudesta ja inklusiivisuudesta
- Reclaim the land –ajatus koskien niin koko aluetta, kuin sinne (tilapäisesti) jääviä rakenteita
- Tapahtumien kirjo ja mahdollistaminen
- Meren ja saariston läheisyys
- Maataide ja vihreys
- Yllättävyys

Työpaja

Taidekahvit -verkostolle ja kulttuuri- ja nuorisolautakunnalle järjestettiin työpaja, jossa muutaman muun ajankohtaisen aiheen ohella käsiteltävänä oli Linnanniemen taideohjelma. Paikalla oli runsaasti kulttuurialojen edustajia ja tilaisuudessa saatiin hyvin esille toimijoiden toiveita taiteen kehittämisestä.

Pajassa osallistujat saivat poimia taidekorttien valikoimasta kuusi sellaista, jotka parhaiten kuvasivat niitä tavoitteita, joita osallistujat pitivät tärkeimpinä alueen kannalta. Heitä pyydettiin myös merkkamaan kartalle ne kohdat, jotka alueella ensisijaisesti tarvitsisivat taidepanostuksia. Myös työpajan osallistujia pyydettiin vastaamaan tapahtuman jälkeen kyselytutkimukseen.

Työpajan keskusteluissa korostui:

- Taiteen ja sen kokijan suhde, yllätyksellisyys, elämykset ja toiminnallisuus keskeisinä teemoina
- Paikkakyselyssä korostuivat kokoontumisalueet ja kulkureitit
- Toivottiin dialogia kulttuuritoimijoiden ja erityisesti tapahtumajärjestäjien kanssa

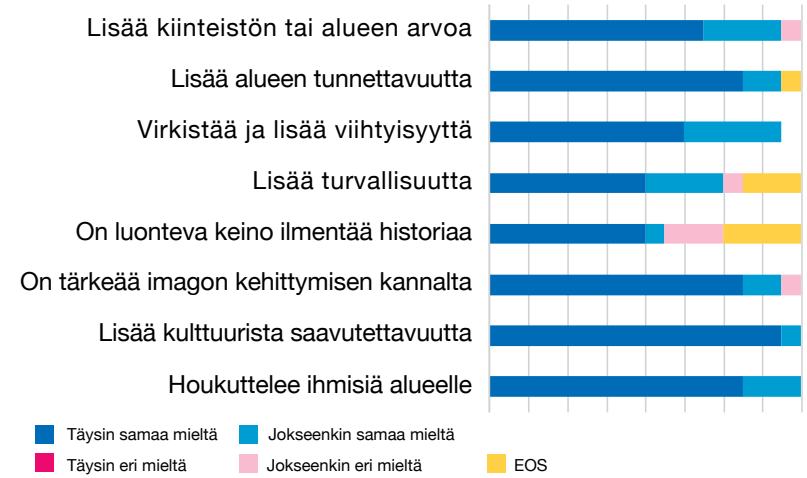
Kyselyt

Kyselyitä tuotettiin edellä mainittujen kohderyhmien lisäksi alueen asukkaille ja yrittäjille. Kysymykset olivat osittain kohderyhmille räätälöityjä, mutta yleisluonteiset kysymykset toistuivat ryhmältä toiselle. Näin varmistettiin, että taideohjelman sisältöön keskeisesti vaikuttaviin kysymyksiin saatiin suurempi otanta. Vastausaktiivisuus jäi vähäiseksi, vaikka verkkokyselyt olivat toivotuin osallistamisen muoto myös jatkokehityksessä.

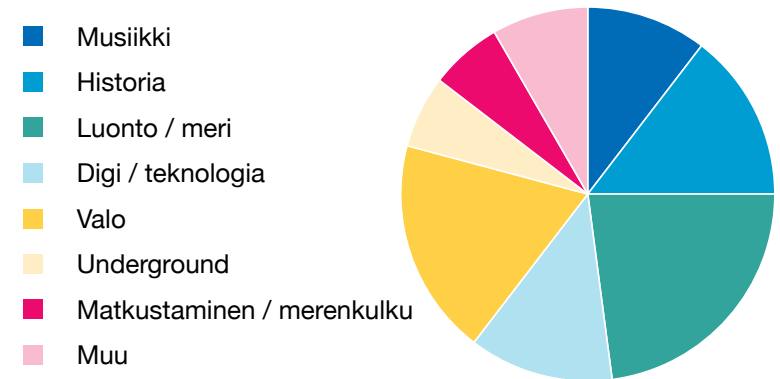
Kaikki kyselyihin vastanneet pitivät julkisen taiteen tuomista alueelle hyvänä ajatuksena ja kaiken kaikkiaan suhtautuminen taiteen vaikutuksiin oli positiivista. Kysymys taiteen lajeista jakautui hyvin tasaisesti, eikä selkeää yhtä taidemuotoa noussut yli muiden. Teemoissa kärkeen nousi luonnon, meren ja valon lisäksi historia sekä digitaalisuus ja teknologia. Vastaajat haluavat nähdä taidetta oleskelun ja liikkumisen ympäristöissä: puistot, julkisen liikenteen odotusalueet, kävelyreitit sekä kaupunkikalusteet nousivat kärkeen vastauksissa.

Kaiken kaikkiaan osallistamisen kautta nousi esille toive taiteen mieltä kohottavista vaikutuksista. Linnanniemen taiteen halutaan olevan positiivista ja saavutettavaa, inhimillisellä tavalla vaikutuksen tekevää ja elämyksellistä. Sen toivotaan korostavan Turkuja ja Linnanniemeä ympäröivän kauniin meriluonnon parhaita puolia. Poikkeuksetta taiteen toivottiin sijoittuvan niille paikoille, joissa ihmiset viettävät aikaansa – oli se sitten kävellen, puistosta nauttien tai odottaessa bussia. Taideohjelman laatimisessa on pyritty huomiomaan nämä toiveet tarkasti.

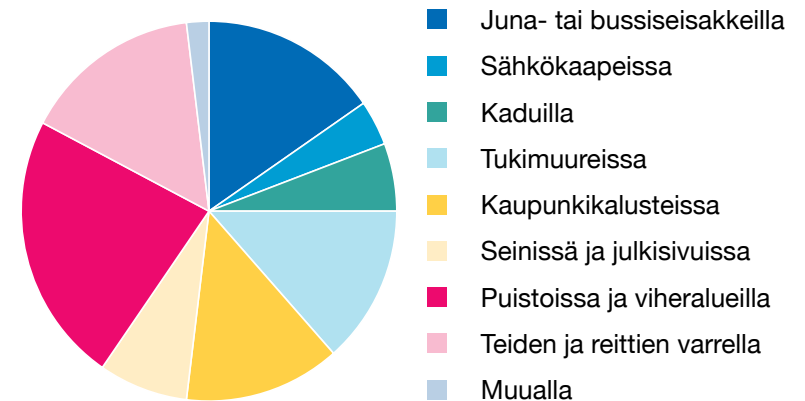
Mielestäni taide...

Taiteen teemat?

Missä taidetta?

Kerro kantasi

Linnanniemen taideohjelman luonnos vietiin turkulaisten kommentoitavaksi Kerro kantasi -palveluun 13.2.-13.3.2023. Kyselyyn saatiin 82 kommenttia, jotka pitkälti noudattivat aiempien osallistamistoimien linjoja.

Kyselyn vastauksissa korostui erityisesti Turun Linnan merkitys alueen arvokkaimpana kohteena, jota toivottiin korostettavan myös maisemallisesti. Tapahtumilta toivottiin monipuolisuutta ja kaikkien ikäryhmien huomioimista. Tapahtumien koon huomiointia eri tapahtuma-alueilla pidettiin tärkeänä, jotta alueen ympäristö ei kärsisi suurista tapahtumista.

Voisiko alueelle tuoda kesäisin merikonteista rakennetun pienen ruokakorttelin? Kontteihin voisi tulla erilaisia tarjoiluja matalalla kynnyksellä ja halvalla vuokralla. Konteissa voisi myös järjestää pop up myyntitiloja, miksei myös pop up museoita ja taidenäyttelyitä.

Keskiössä on infran rakentaminen niin, että se mahdollistaa eri tyyppisten tapahtumien tuottamisen alueelle. Alueelle sopivat kaikenlaiset tapahtumat taide- ja kulttuuritapahtumista ruokakulttuuriin liittyviin tapahtumiin.

Hienoa, että puisto laajenee. Tänne hyvä tuoda mahdollisuus myös tapahtumille, puistojoogalle ja hengailulle. Taide mielellään sellaista, että siinä voi istua tai makoilla, tai että siinä voi leikkiä. Ei mitään "vain katsottavaa", vaan toisi lisää siihen, miten puistoa voi käyttää.

Taiteen ja maisemarakentamisen yhdistämistä uudella ja innovatiivisella tavalla. Elementtejä, jotka saavat ihmiset hengailemaan alueella. Alueen historia pitäisi tulla esiin: itse liitän satamaan tietynlaisen rouheuden.

Teos voisi keskustella Turun linnan kanssa/korostaa sitä jollain tapaa. Olisi kiinnostavaa, jos uusi teos nyökkäisi linnan suuntaan sillä ajatuksella, että linna on vuosisadat ollut se, joka tervehtii tulijoita. Uusi teos ei saisi viedä linnalta tuota asemaa.

Toivon näkeväni ja kuulevani festareilla jotain ainutlaatuisia ja taiteellisesti kunnianhimoista. Mielellään turkulaisella otteella. TF0:n ja tanssimusiikin fuusio Linnanniemellä olisi huikea kokemus.

Mitä tehdään?

Taide ja tapahtumat alueella
Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Taide ja tapahtumat alueella

Linnanniemen alueella taide ja tapahtumat sijoittuvat kohtaamispaikoille ja saapumisen solmukohtiin, sekä jalankulun ja pyöräilyn kannalta merkittäville reiteille ja väylille. Tavoitteena on, että taiteella on näkyvä rooli Linnanniemen taidekaupunginosassa.

Alueen taideteokset sijoitetaan niin, että ne luovat mielenkiintoisia reittejä ja kannustavat käyttämään päästöttömiä keinoja liikkumiseen. Linnanniemen merellisen sijainnin vuoksi tavoitteena on, että ainakin yksi alueen pysyvistä taideteoksista sijoittuisi tai kytkeytyisi mereen. Pysyvien teosten lisäksi alueelle on ideoitu vähintään yhtä virtuaalista teosta, joka voisi lähteä syntymään yhteisöllisesti jo alueen rakentamisaikana. Alueen tapahtumapaikat sijoitetaan alueelle niin, että ne ovat hyvin saavutettavissa.

Taiteen paikat

Satamaterminaalin ympäristö

Uuden yhteisterminaalin edustalle muodostuu suuri aukiomainen tila, johon tavoitellaan vihreyttä ja kutsuvuutta. Taiteen sijoittaminen aukiolle on luontevaa. Mahdollisia taiteen muotoja voivat olla suuri veistos, ympäristötaideteos tai maataide.

Taide tai normaalia korkeatasoisempi arkkitehtuurinen suunnittelu voivat yhdistyä osaksi julkisen liikenteen rakenteita. Lopputuloksena voi syntyä näyttävä taidekatos, joka tavalla tai toisella sulautuisi osaksi puistomaista ympäristöä. Tulevan juna-aseman ja yhteisterminaalin välille on suunniteltu katettua kävelyväylää, joka toteutuessaan voisi toimia taiteen alustana.

Juhana Herttuan puistokadun varteen rakentuva pysäköintilaitos muodostaa merkittävän porttimaisen elementin alueelle saavuttaessa ja on siten myös luonteva taiteen sijoituspaikka. Pysäköintilaitokseen voi sijoittua myös muita toimintoja pysäköinnin lisäksi, esimerkiksi ulkoilmaelokuvateatteri katolla.

Vihreyden lisäksi alueelle tavoitellaan elementtejä, joka tekevät paikasta tunnistettavan. Taide voi yhdistyä osaksi viherympäristöä kekseliäällä tavalla, kuten Yaoi Kusaman Obseción Infinita -teoksessa Buenos Airesissa, joka valjastaa puut taiteen jalustaksi.

Arkkitehtitoimisto IF_DO:n ja taitelija Lakwenan yhteistyössä suunnittelema "Here We Come, Here We Rice" Lontoossa verhoaa rakennuksen julkisivua, mikä on mahdollista myös parkkihallin julkisivussa tai yhdistyen katettuun kävelyväylään.

Linnanpuisto

Turun linnan ympärillä oleva vihreä puistoalue laajenee meren äärelle, kun satamatoiminnot siirtyvät uuteen yhteisterminaliin. Uudelle puistoalueelle on suunniteltu erityisesti maa- tai vihertaidetta, mutta muitakaan taiteen muotoja ei rajata pois.

Aluetta nykyisin halkova junarata siirretään tulevaisuudessa kulkemaan tulevalle yhteisterminalille, mutta junaradasta jätetään rakenteita muistuttamaan menneestä. Paikalle voidaan esimerkiksi jättää yksi tai useampi vanha vaunu, jotka toimivat graffitiseinän tapaisina alustoina taiteelle.

Nykyisen suunnitelman mukaan kesällä 2024 käynnistyy puistoa koskeva maisema-arkkitehtuurikilpailu. Kilpailuohjelmassa määritellään taiteen rooli kilpailussa ja esitetään taideohjelma lähtötietoina.

Uuden Linnanpuiston tulevaisuuden taide voi muokata puiston maastoa samankaltaisesti kuin Nancy Holtin Yltä ja alta- maataideteos Pinsiössä. Teokset tai teoksen osat voivat myös sijoittua ympäri puistoa muodostaen kiinnostavaa tutkittavaa, kuten Sara Hildenin taidemuseon veistospuistossa Tampereella.

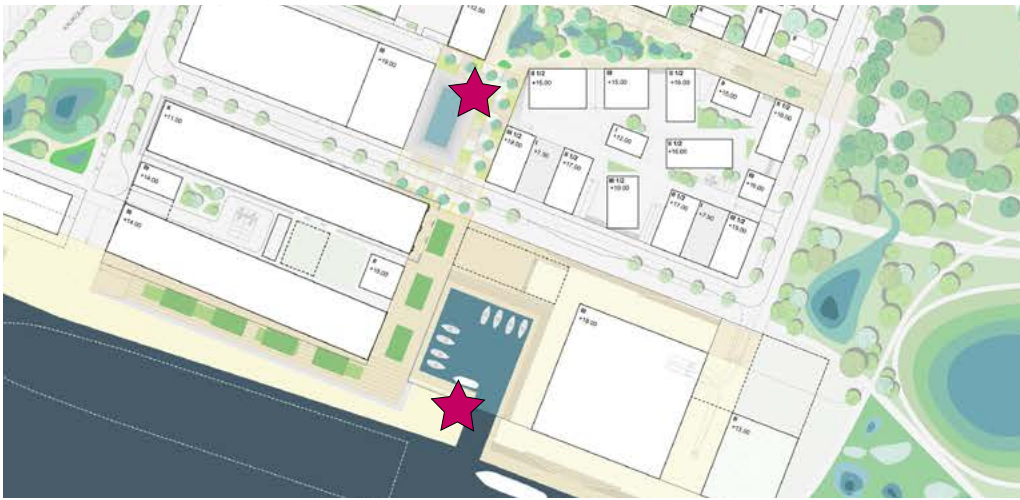
Kärki

Linnanniemen kärjessä ollaan lähimpänä merta ja saaristoa – näkymät alueelta aukeavat kohti vesistöä. Alueen suunnitelmat ovat vielä avoinna, mutta alue on tarkoitus pitää mahdollisimman avoimena kaupunkilaisille. Kärjen avaaminen yleisöille ennen alueen rakentamista avaa mahdollisuuksia mielenkiintoisille väliaikaisille toiminnoille.

Tavoitteena on, että paikalle toteutettu teos voisi ulottua vesialueelle tai ainakin olla vuoropuhelussa sen kanssa. Toisaalta teos voisi olla näkötorni kokonaistaideteoksena tai taiteen alustana. Paikka on aidosti erityislaatuinen ja varsinkin vesialueeseen kytkettynä asettaa taiteen suunnittelulle haasteita, jotka voivat herättää kiinnostusta laajasti. Siten sijaintia ehdotetaan kansainvälisen taidekilpailun paikaksi.

Kärjen taide voi yhdistyä temaattisesti tai fyysisesti mereen, kuten Chong Fah Cheongin First Generation -teoksessa Singaporessa, jossa pronssihahmot näyttävät hyppäävät veteen. On myös mahdollista toteuttaa Kusaman Naoshima-teoksen kaltainen taideteos, joka tekee paikasta tunnistettavan ja houkuttelee ihmisiä luokseen.

Taideaukio

Linnanniemen pysäköintilaitoksen eteen sijoittuva taideaukio muodostaa Linnanniemen sydämen. Aukio on luonteva suuremman, monumentaalisen maamerkkiteoksen paikaksi. Alue voi myös olla houkutteleva pienimuotoisten tapahtumien järjestämiselle. Teoksen tulee olla pitkäikäinen ja hyvin vaativiakin sääolosuhteita kestävä. Aukion teos voi syntyä taidekilpailun tai -tapahtuman kautta.

Historian ja tulevaisuuden museon aukio / satama-allas

Tulevaisuudessa on mahdollista, että vesibussit ja vesitaksit pysähtyvät tulevan Historian ja tulevaisuuden museon kohdalla ja toteutuessaan satama-allas voisi toimia myös veneparkkipaikkana. Museon ympäristössä merellisyys muistuttaa alueen satamahistoriasta ja matkustamisesta. Tila on suuri ja aukiomainen ja sen on ajateltu toimivan myös tapahtuma-alueena. Museon suunnittelusta on tulossa arkkitehtuurikilpailu, joka osaltaan määrittelee satama-altaan ja aukion muotoutumista.

Taiteen toteutustapaa ei haluta määritellä tarkasti, jotta mahdollisia ovat niin Janet Echelmanin Bending Arcin (St. Petersburg, Florida) kaltaiset innovatiivisesti tilaa haltuun ottavat teokset tai Simone Capran Whatami -teoksen monumentaaliset veistokset. Aukioiden taide voi myös integroitua osaksi niiden rakenteita.

Forum Marinum

Linnanniemen alue alkaa Forum Marinumilta, jossa taide jo nykyiselläänkin on läsnä Jani Rättyän ja Antti Stöckelin Päivänkakkara-teoksen myötä. Tunnistettava teos toimii maamerkinä, jolle voidaan sopia tapaaminen. Teoksen tullessa elinkaarensa päähän, ehdotetaan tilalle toteutettavan yhtä näyttävä maamerkkimäinen teos.

Linnanniemen alueen voidaan katsoa alkavan Jani Rättyän ja Antti Stöckelin Päivänkakkara-teokselta, joka tunnistetaan ympäri Suomea.

Liikenneympyrän taide

Tulevaisuudessa Turun linnan kulmalla on liikenneympyrä vastaanottamassa keskustasta Linnanniemeen Linnankatua saapuvia kulkijoita. Linnankadun, Nuottasaarencadun ja Vallihaudankadun risteyksessä sijaitsevan liikenneympyrän jälkeen liikenne muuttuu kävely- ja joukkoliikennepainotteiseksi.

Rakennettava liikenneympyrä toimii taideteoksen sijoituspaikkana, josta teos näkyy useaan suuntaan. Paikkaa leimaavat voimakkaasti historialliset rakennukset ja paikalle toteutettavan taiteen tulee olla sensitiivistä alueen miljöölle. Teoksen valinnassa on huomioitava turvallisuus - taide ei saa muodostaa näköesteitä eikä houkutellessa katsojia luokseen.

Itse teoksen lisäksi taide voi tuoda liikenneympyrään myös lisää kaivattua vihreyttä kuten Tapio Haapalan Saman auringon alla -teoksessa Raumalla.

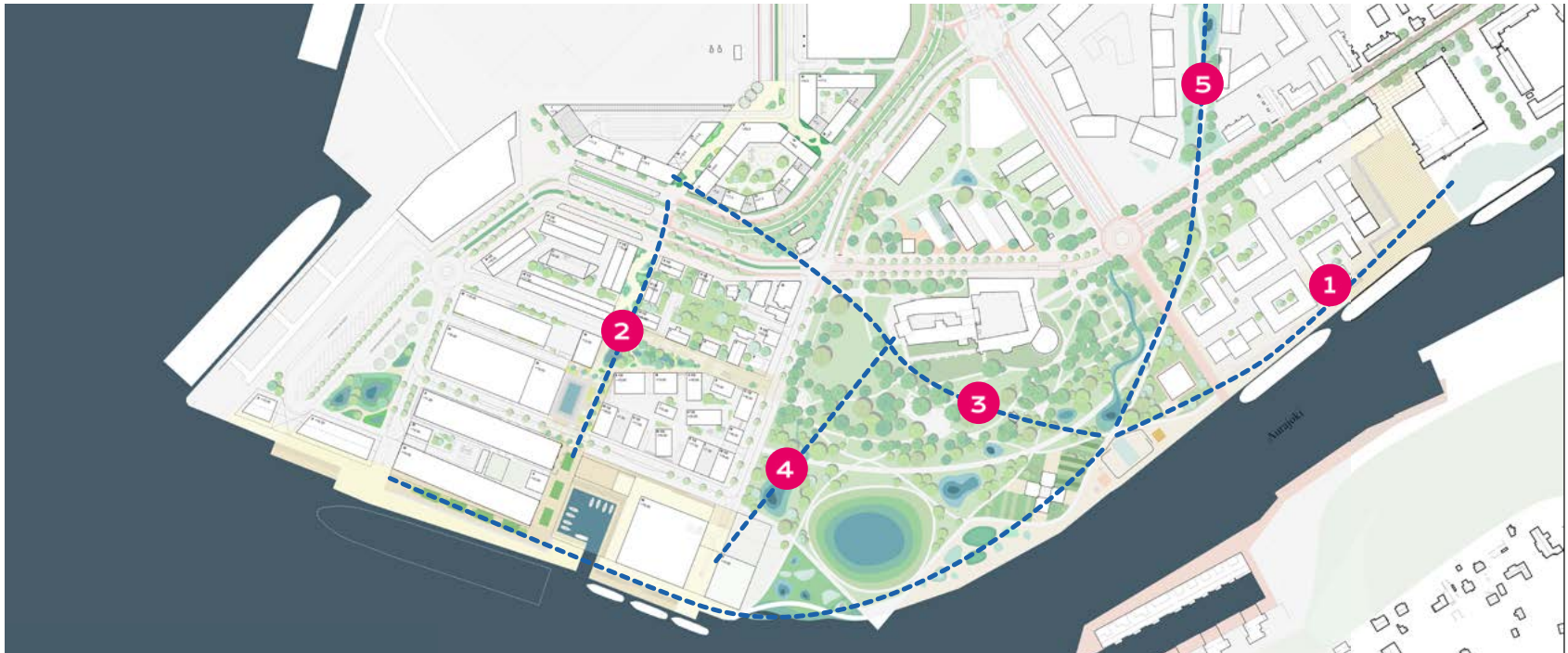
Liikenneympyrän taiteen tulee kuitenkin olla tarpeeksi suurta, kuten Suikang Shaon Hands -teoksessa Phoenixissa, jotta se on helposti havaittavissa.

Oleellisia reittejä

Alueelta on tunnistettu reittejä, joiden yhteyteen tuodaan taidetta vaihtelevin tavoin. Taide voi integroitua osaksi väylän pintaa tai reitin voi merkata esimerkiksi matkan varrelle toteutettujen pienoisteosten avulla.

Kartassa esitetyt reitit ovat suuntaa antavia ja niiden lopullinen sijoittuminen tarkentuu yhteistyössä muun suunnittelun kanssa.

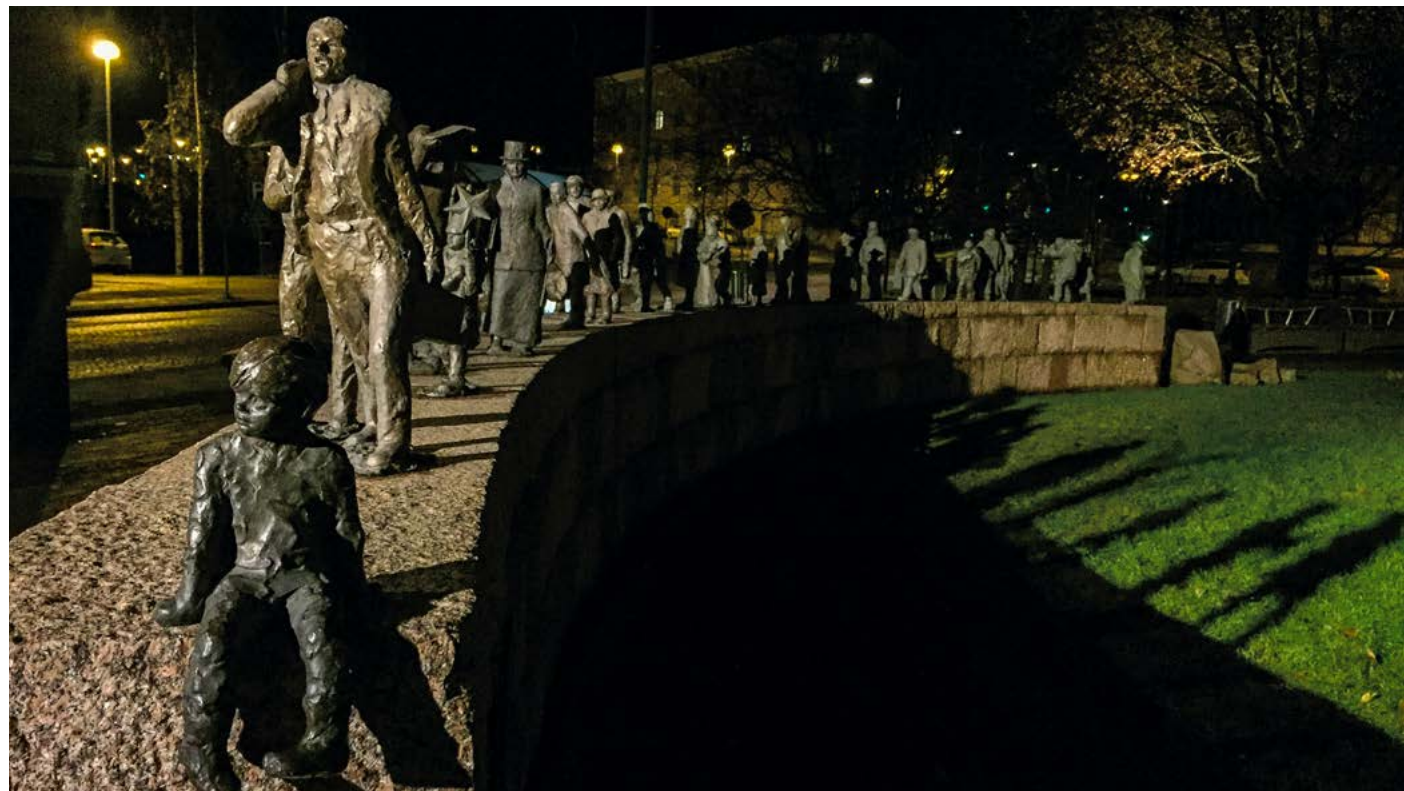
1. Reitti keskustasta jokirantaa pitkin kohti Linnanniemen kärkeä.
2. Poikittainen akseli, joka muodostuu pitkästä keskenään eri henkisten aukoiden ketjusta ulottuen museolta terminaalille. Tämä on yksi kevyenliikenteen pääreiteistä.
3. Linnanpuiston läpi kulkeva reitti kohti yhteisterminaalia.
4. "Museokolmio" eli reitti Turun Linnan, Forum Marinumin ja tulevan Historian ja tulevaisuuden museon välillä.
5. Junaradan siirron myötä vapautuva reitti pohjoisesta Linnanniemen alueelle, joka voi tulevaisuudessa tarjota mielenkiintoisia mahdollisuuksia myös taiteelle.

Taiteen yhdistämiseen osaksi reittejä on useita mahdollisuuksia, kuten katupintaan toteutetut maalaukset, laatoitukset tai pienoisveistokset. Katupintaan toteutettu taide voidaan valjastaa johdattamaan liikkumista, kuten Francoise Sheinin "Map Floating on a New York Sidewalk".

Reitin varrelle voidaan toteuttaa pieniä kiinnostavia yksityiskohtia kuten Kluuvinlahden fossiilit teokseen kuuluvat Tuula Närhisen kuvioidut kaivonkannet Helsingissä. Pienoisveistokset voivat muodostaa liikkumista ohjaavaan ryhmän kuten Sanna Koiviston Ajan kulussa -teoksessa Oulussa, tai ne voivat sijoittua pidemmän reitin varrelle löydettäväksi ja matkan jatkoon houkutteleviksi yksityiskohdiksi.

Taide rakentamisen aikana

Taidekaupunginosan imagon kehittäminen käynnistyy jo ennen rakentamisen alkamista. Taide elää ja kehittyy alueen mukana reagoimalla toiveiden ja tarpeiden synnyttämiin vaatimuksiin. Kaiken taiteen ei tarvitse olla paikalla heti tai pysyvästi.

Taiteen tehtävät voivat alkaa jo kohteiden suunnitteluvaiheissa lisäten kansalaisten mahdollisuuksia osallistua alueiden suunnitteluprosesseihin. Taideohjelman toteuttamiseen liittyvät osallistavat tapahtumat tuovat kaupunkilaisten näkemykset ja kokemukset suunnittelutyön tueksi ja luovat pohjaa onnistuneiden ratkaisujen tekemiseen. Rakennusaikainen osallistava ja väliaikainen taide voi auttaa rakentamisen aiheuttamien haittojen lieventämisessä. Samalla se kertoo jo varhaisessa vaiheessa hankkeeseen liittyvistä kulttuurisista ja sosiaalisista tavoitteista.

Pysyvien ja rakenteisiin integroituvien taideteosten rinnalla väliaikainen taide ja tapahtumat osa monipuolista taideohjelmaa myös rakentamisen edetessä. Taiteen avulla on mahdollista luoda alueelle katsojia houkuttelevia tapahtumia ja kohtaamispaikkoja. Väliaikainen taide voi sijoittua edellä määritellyille sijainneille tai ottaa haltuun tilaa, joka rakentuu myöhemmin muuhun käyttöön. Tulevista taideteoksista voidaan viestiä merkkäamalla niiden paikat ympäristöön jo hankkeen käynnistyessä.

Esimerkkejä Linnanniemen väliaikaisista taideratkaistuista voivat olla vapautuvien asfalttikenttien haltuunotto katumaalauksen keinoin sen jälkeen, kun satamatoiminnot siirtyvät uuteen yhteisterminaaliin. Taide voi myös tukea erilaisten tilapäisten rakenteiden, kuten

konttikahviloiden, saunan, grillauspisteiden tai muiden vastaavien toimintaa tarjoamalla kaupunkilaisille mahdollisuuksia luoda omannäköistä kaupunkiympäristöä.

Reclaim the land

Uuden yhteisterminalin valmistumisen myötä satamatoiminnot siirtyvät Linnanniemen pohjoispuolelle ja niiltä vapautuvat valtavat asfalttikentät avaavat monenlaisia mahdollisuuksia sekä tapahtumien että väliaikaisen taiteen toteutukseen. Jotta kaupunkilaiset omaksuvat pitkään suljettuna olleen alueen omakseen, otetaan se haltuun suurella rysäyksellä. Kentällä järjestetään Reclaim the land -festivaali, joka lanseeraa alueen uuden inhimillisen mittakaavan aikakauden.

Virtuaalinen vieraskirja

Virtuaalinen vieraskirja on taidehanke, joka voidaan käynnistää jo ennen kuin alueen varsinainen rakentaminen alkaa. Tavoitteena on luoda sovellus, jonka kautta yleisö voi osallistua virtuaalisen taiteen tekemiseen ja jättää terveisiä kehittyvän alueen toteutuessa. Hankkeeseen palkataan taiteilija ideoimaan vieraskirjan toteutusta. Linnanniemen alueelle voidaan tuoda näyttöjä, joissa vieraskirjan terveiset tulevat näkyväksi kaikille.

Olemassa olevien satamarakenteiden hyödyntäminen

Satamatoimintojen siirtyessä alueelle jää näyttäviä rakenteita, jotka kertovat alueen aiemmasta käytöstä. Niillä voi olla ennen purkamistaan mahdollisuus palvelulla kaupunkilaisia eri tavoin, esimerkiksi näyttelytiloina tai työpajoina. Näitä rakenteita

ovat esimerkiksi korkeat valaisinmastot, katokset ja entisten terminaalarakennusten lasikäytävät. Tyhjenevien rakennusten käyttö voi olla hyvin vapaamuotoista ja sallivaa Reclaim the land -hengessä – vaikkapa toimien katutaiteen alustana.

Satamarakenteiden osalta ehdotetaan erityisesti taideopiskelijoille suunnattua taidekilpailua, jossa ideoidaan rakenteille uutta käyttöä taiteen keinoin. Syntyvät teokset eivät varmasti ole ikuisia, mutta elävöittävät aluetta määritellyn ajan.

Elävä talvikausi

Laakea puistoalue luo mahdollisuuksia myös talviseen tapahtumallisuuteen erityisesti vuosina, jolloin jää- tai lumitilanne on Turussa suosiollinen. Luistelubaana yhdistettynä jää- ja lumiveistospuistoon on kokonaisuus, jollaista ei ole Suomessa muualla toteutettu ja houkuttelisi yleisöä laajalti. Paikallisten yrittäjien yhteistyönä järjestämät tapahtumat toisivat pimeään aikaan koko Turkua palvelevaa toimintaa.

Erikoismuotoillut betoniporsaat ja kukkalaatikot

Linnanniemen alueelle suunnitellaan valitun taiteilijan, muotoilijan tai oppilaitosyhteistyön toimesta oma betoniporsasmallisto, joita alueella käytetään. Samaan kokonaisuuteen kuuluvat myös siirrettävät, betoniset kukkaistutuslaatikot, joita voidaan tuoda eri paikkoihin alueen rakentumisen aikana luomaan vihreyttä ja kukkaloistoa Linnanniemeen.

Betoniporsaita ja kukkalaatikoita voidaan sijoittaa Linnanniemeen kertomaan alueesta taidekaupunginosana. Siirreltävinä elementteinä niiden paikat voivat vaihtua alueen rakentumisen edetessä ja tarpeiden muuttuessa.

Tapahumat alueella

Linnanniemen alue ja erityisesti Linnanpuisto toimivat kesäaikaan jo nyt erilaisten musiikkitapahtumien kotipaikkana. Ainutlaatuinen miljöö Turun linnan välittömässä läheisyydessä luo tapahtumille raamit, jollaisia ei ole missään muualla tarjolla. Paikassa yhdistyvät historian havina, merelliset maisemat ja puiston vehreys. Jo nyt Linnanniemessä järjestetään sinne vakiintuneita tapahtumia, kuten Kesärauha ja Tall Ships Races, jotka luovat Linnanniemelle imagoa tapahtumien paikkana.

Tapahtumista puhuttaessa voidaan viitata monenlaisiin tapahtumiin. Osalle tapahtumat tuovat ensimmäisenä mieleen suurtapahtumat, jotka houkuttelevat paikalle tuhansia ihmisiä. Tulevaisuudessa tapahtumia voi järjestää muuallakin kuin Linnanpuistossa ja tavoitteena on, että alueen tapahtumien kokonaisuus koostuu monenlaisista tilaisuuksista. Tulevaisuudessa musiikkitapahtumien ja festivaalien lisäksi alueella voidaan järjestää erilaisia esityksiä, pop up -toreja, ruokatapahtumia, kilpailuja, ulkoilmaelokuvaesityksiä tai puistojoogaa.

Tapahtumakokonaisuuden suunnittelussa tulee huomioida alueen kantokyky, esimerkiksi Linnanpuisto ei todennäköisesti kestä enempää kuin 1–2 isoa tapahtumaa vuosittain. Linnaniemi tulisikin ajatella paikaksi, jossa tapahtumat voivat sijoittua laajasti alueelle ja olla moninaisempia sekä pienempiä.

Jotta laajempi tapahtumallinen kirjo voi toteutua, tulee mahdollisten tapahtumapaikkojen suunnittelussa huomioida tapahtumien tarpeet. Erityisen tärkeitä ovat veden ja sähkön saanti sekä jätehuollon toimivuus. Pienet lavarakenteet valituille aukioille tai

laajentuvaan Linnanpuistoon mahdollistaisivat sekä helpottaisivat pienemmän budjetin tapahtumien järjestämistä. Linnanniemen hiilineutraaliustavoitteet ja ympäristönsuojelulliset näkökulmat koskevat myös kaikkia alueella toimivia tapahtumatuottajia ja heidän odotetaan sitoutuvan niihin.

Turun kaupungin rooli Linnanniemen tapahtumien järjestämisessä on lähtökohtaisesti mahdollistava, ei järjestävä. Tapahtumien tuotanto on tapahtumajärjestäjien vastuulla, mutta heidän toimintaansa tuetaan mahdollisuuksien mukaan. Tulevaisuudessa voidaan pohtia alueen tapahtumapaikoille varausjärjestelmän luomista, josta alueen tapahtumapaikkojen varustilanteen voi tarkistaa sekä tehdä varauksen omalle tapahtumalle. Suurempien tilaisuuksien yhteydessä kaupungin tapahtumatiimi käy läpi ideat järjestettävistä tapahtumista ja mahdollisista tapahtumapaikoista sekä linjaa mitä tapahtumia Linnanniemen alueella järjestetään.

Tapahtumia Linnanniemen alueelle toivotaan ympärivuotisesti, ei vain kesään painottuen. Tapahtumajärjestäjät ovat tärkeä osa alueen tapahtumallisuuden toteutumista ja keskusteluja eri tapahtumatoimijoiden kanssa jatketaan taideohjelman toteuttamisessa. Lähtökohtana on, että tulevaisuudessa tapahtumat elävöittävät aluetta entistä enemmän ja houkuttelevat sinne niin turkulaisia kuin kävijöitä muualtakin.

Tapahtumapaikat

Linnanniemen alueelta on tunnistettu tapahtumien sijoituspaikkoja:

1. Linnanniemen kärki: *mahdollisuus keskisuurille ja etenkin veteen liittyville tapahtumille*
2. Aukioille sijoittuvat tapahtumat: *esim. pop-up torit, pienet esitykset ja konsertit*
3. Linnanpuistoon liittyvät tapahtumat: *osallistujamäärä voi vaihdella pienestä suur tapahtumiin*
4. Linnan makasiinien puisto: *voi toimia esimerkiksi korttelijuhlien pitopaikkana. Linnankatua voidaan käyttää myös paraatien reittinä.*
5. Forum Marinumin aukio: *mahdolliset museotoimintaan ja merellisyyteen liittyvät tapahtumat*
6. Viking Lineltä vapautuva asfalttikenttä *mahdollistaa suuren tapahtuma-alueen ennen puistorakentamisen alkua.*

Aluetta kehittävät tapahtumat

Linnanniemen aluetta tullaan myös kehittämään konkreettisesti tapahtumien kautta. Joka toinen tai kolmas vuosi järjestettävä taiteen ja kulttuurin kysymyksiä pohtiva taidetapahtuma on mahdollisuus, joka houkuttelee alueelle niin ammattilaisia kuin tapahtumasta kiinnostunutta yleisöä myös maamme rajojen ulkopuolelta. Tapahtuman teema voi löytyä kuvataiteen kentältä, mutta yhtä hyvin näkökulma voi olla myös arkkitehtuurin ja muotoilun alueelta tai käsitellä muita taiteen aloja.

Järjestettävän tapahtuman ehdotetaan ajoittuvan pääasiassa kesäaikaan, jolloin se sijoittuu teeman mukaan johonkin yksittäiseen kohteeseen tai levittäytyy vaihtoehtoisesti laajemmalle alueelle tarjoten useamman kuukauden ajaksi katsottavaa alueella vierailuille. Tapahtuma nivoutuu teemoiltaan ja aikataulultaan taideohjelmaan ja siihen rakennettuun taiteen toteutuksen aikatauluun. Konkreettisena jälkenä syntyy jokin toteutunut teos tai teoskokonaisuus, tai arkkitehtuuriin ja muotoiluun liittyvä elementti.

Muulla vastaavanlaisia taidetapahtumia ovat esimerkiksi IHME-festivaali, Fiskars Village Art and Design Biennial, Helsinki Biennaali, Finlayson Art Area tai Art li Biennaali.

Berliinin Holzmarkt 25 -alueelta löytyy erilaisia luovia toimijoita sekä ravintoloita, baareja ja tapahtumia. Alue on kehittynyt omaehtoisten toimijoiden kautta kaupungin mahdollistamana.

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Oppilaitosyhteistyö

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia-läsnäoloalueella on luonnollinen lähtökohta tiiviille yhteistyölle taideohjelman toteutuksessa. Yhteistyö voi olla Taideakatemia-opetukseen tai TKI-toimintaan integroitua julkisen taiteen projektitoimintaa, jossa opiskelijat työskentelevät yhdessä ammattitaitelijoiden kanssa. Taideakatemia-läsnäolokäytävällä toimintaa kehittämällä saadaan se kytkettyä osaksi Linnanniemen alueen taidetarjontaa, jolla tavoitetaan laajempia yleisöjä ja alueen palveluiden käyttäjiä.

Osa hankkeista voi olla opiskelijoille suunnattuja kilpailuja ja niitä voidaan järjestää yhteistyössä Itämeren muiden satamakaupunkien taideoppilaitosten kanssa. Taidehankkeiden suunnittelussa ja ohjauksessa löytyy projektitehtäviä myös tuottajaopiskelijoille. Linnanniemi tulee tarjoamaan tapahtumaympäristön erilaisille pienimuotoisille kulttuuritapahtumille, joita voidaan toteuttaa eri oppilaitosten kanssa yhteistyössä. Yhteistyömahdollisuuksia on mm. luovien alojen koulutusta, tutkimusta ja liiketoimintaa kehittävän Kulttuurikampus Turku -verkoston toimijoiden kanssa, joista Taideakatemia-läsnäolokäytävällä on lisäksi myös Turun konservatorio toimii alueella.

Alueen kehittämisen dokumentointi

Alueen kehityksestä tuotetaan lyhyitä animaatioita (2–3 min), jotka dokumentoivat Linnanniemen rakentumista. Animaatioiden

tuottamisessa voidaan tehdä oppilaitosyhteistyötä Turun Taideakatemia-läsnäolokäytävällä tai vaihtoehtoisesti ne tilataan ammattitaitelijoilta. Animaatioita voidaan teettää muutaman vuoden välein niin, että alueen valmistuttua ne kertovat Linnanniemen historiasta ja kehityksestä. Animaatioita voidaan esittää myös Linnanniemen alueen näytöissä tai mainostauluissa

Kaupungin omat erillishankkeet

Turun kaupungin Kaunistamisrahasto -niminen lahjoitusrahasto on perustettu tammikuun 24.1.1972 ja 11.2.1980 tehdyillä päätöksillä yhdistämällä seitsemän eri rahastoa yhdeksi kokonaisuudeksi. Rahaston sääntöjen mukaan varoja käytetään Turun kaunistamiseen ja luonnonsuojeluun. Vuotuisesta tuotosta käytetään kaupunginhallituksen päättämä määrä sen osoittamalla tavalla rahaston tarkoitukseen. Loppuosa tuotosta lisätään pääomaan. Kaunistamisrahaston tuella voidaan toteuttaa hankekohtaisesti määräaikaista ja pysyviä julkisen taiteen teoksia. Rahaston tuki voi olla myös osa hankkeen kokonaisrahoitusta. Rahaston tuotoilla kunnostetaan myös kaupungin taidekokoelmaan kuuluvia julkisen taiteen teoksia. Lähde: [Turun julkisen taiteen ohjelma](#)

Linnanniemen on suunniteltu olevan Kaunistamisrahaston panostuksen kohde vuosina 2024–2027, jolloin panostus voisi olla noin 80 000–100 000 €. Taiteen edistämiskeskuksen prosenttitaideavustusta on mahdollista hakea suunnitelluille hankkeille, jolloin kaunistamisrahaston rahoitus toimisi omaraahaosuutena. Rahoituksella voidaan toteuttaa esimerkiksi virtuaalinen vieraskirja, jonka toteutus on mahdollista jo ennen kuin alueen rakentuminen alkaa.

Satamatoimijoiden omat hankkeet

Matkustajapaviljonkina ja toimistotiloina toiminut rakennus tullaan purkamaan Linnanniemen kärjestä. Rakennuksessa sijainnut taiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas seinämaalaus haluttiin kuitenkin säilyttää ja se on irrotettu vuoden 2022 aikana. Taidemaalari Hilikka Toivolan vuonna 1957 toteuttama lähes 40 neliömetrin kokoinen seinämaalaus Portti itään ja länteen toivotaan sijoitettavan uuteen valmistuvaan yhteisterminaliin. Lisäksi Jussi Vikaisen Rannalla odottajat -reliefi vuodelta 1956 on otettu purettavasta rakennuksesta talteen ja on sijoitettavissa uudelleen.

Sataman toimijat jatkavat kunniakasta työtä taidehankkeiden toteutuksessa uuden yhteisterminalin yhteydessä prosenttiperiaatteen mukaisilla taidehankinnoilla. Mahdollisia uusia avauksia voivat olla esim. vaihtuvat videotaideteokset, joita näytetään suurilta näytöiltä laivaan ajoa odottaville autoileville matkustajille tai kävelyputkien kattoon ja lasiseiniin toteutettavat teospainatukset. Terminalin taidehankinnat voivat sijoittua joko rakennuksen sisälle tai sen välittömään läheisyyteen.

Ruisrock -yhteistyö

Ruisrock festivaalilla on vuosittain vaihtuva taideohjelma. Tulevaisuudessa on mahdollista sijoittaa osa Ruisrockiin tehdyistä tilapäisistä teoksista Linnanniemen alueelle Ruisrockin jälkeen.

Yksityiskohta Hilikka Toivolan teoksesta Portti itään ja länteen

Miten tehdään?

Toteutuksen aikataulu

Taiteen rahoitus

Toimijoiden roolit

Taideohjelman toteutuksen prosessi

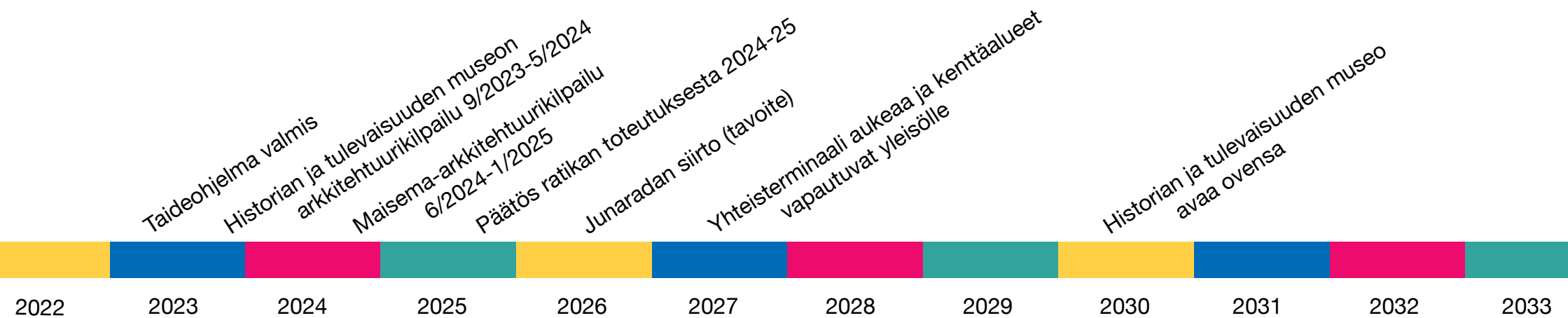
Viestintä

Taideohjelman päivitys

Toteutuksen aikataulu

Linnanniemi tulee rakentumaan useiden vuosikymmenten aikana, joten myös taiteen toteutuksen aikataulu on pitkä. Alueen kehittyminen voi alkaa kunnolla vasta sitten, kun satamatoiminnot siirtyvät uuteen yhteisterminaaliin vapauttaen pinta-alaa maan muulle käytölle. Ennen satamatoimintojen siirtymistä alueelle voidaan tuoda väliaikaista taidetta ja erilaisia tapahtumia kertomaan tulevasta.

Aikataulu taiteen toteutukselle selviää taideohjelman jatkotyön aikana.

Taiteen rahoitus

Julkisen taiteen rahoitus voidaan toteuttaa esimerkiksi taidevelvoitteena tontinluovutussopimusten yhteydessä, jolloin tietty prosenttimäärä tontin hinnasta ja rakennuskustannuksista sijoitetaan taiteeseen. Menettelytapa kirjataan tontinluovutussopimukseen. Taiteeseen osoitettu raha talletetaan omaan tilikohtaan, josta sitä käytetään alueelle laaditun taideohjelman mukaisesti. Varoja voidaan käyttää taiteen hankintaan ja kulttuuritapahtumien tuottamiseen sekä teosten ylläpitokustannuksiin. Yksityisten toimijoiden rinnalla kaupunki sitoutuu näissä aluekehityshankkeissa ohjaamaan osan oman rakentamisensa määrärahoista taiteeseen. Teoksia voidaan toteuttaa julkisten rakennusten lisäksi puisto-, aukio- ja muissa ympäristörakentamisen kohteissa. Lähde: Turun kaupungin julkisen taiteen ohjelma

Taidevelvoite Linnanniemen alueella rakentaville on 3 % tontin hinnasta. Velvoite laskutetaan varsinaisen kauppahinnan lisäksi tontin lunastamisen yhteydessä, oli kyse sitten tonttikaupasta- tai vuokrasta. Tämän lisäksi Turun kaupunki sitoutuu investoimaan Linnanniemen taideohjelman toteuttamiseen 1 000 000 €. Julkinen rakentaminen alueella noudattaa prosenttiperiaatetta ja kohteiden taideraha käytetään rakennushankkeiden yhteydessä.

Linnanniemen rakentumisaika on pitkä. Rakennuttajien taidevelvoiterahaa kertyy vasta alueen rakentamisen käynnistymisen jälkeen. Taiteen on kuitenkin suunniteltu toteutuvan pääsääntöisesti aukoiden, puistojen ja reittien varten, jolloin on kustannustehokasta suunnitella ja toteuttaa taidetta samanaikaisesti rakentamisen kanssa. Näin ollen alueen taiteen toteutus rahoitetaan osittain etupainotteisesti kaupungin kaupunkiympäristön budjetista, jonne

tulevaisuudessa tulee kertymään taidevelvoitteen kautta maksettava taideraha kompensoimaan kustannuksia.

Taiteen kokonaisbudjetista 10 % varataan taiteen ja tapahtumien toteutuksen koordinointiin, kuratointiin, hallinnonkuluihin sekä esim. taidekilpailujen kustannuksiin tai asiantuntijapalkkioihin liittyen esim. hiilipäästöjen laskemiseen. Lisäksi 10 % summasta varataan alueen pysyvien teosten tulevaisuuden huoltoon ja ylläpitoa varten. 80 % osuudella rahoitetaan alueelle toteutettava pysyvä ja väliaikainen taide, mutta varoja voidaan Linnanniemen taidetyöryhmän päätöksellä käyttää myös alueen tapahtumien rahoittamiseen.

Taidevelvoite

- 3 % tontin kauppahinnasta tai vuokran perusteena olevasta tontin arvosta, laskutetaan varsinaisen kauppahinnan lisäksi
- Maksetaan tontinluovutuksen yhteydessä
- Käytetään Linnanniemen alueen taidehankintoihin, niiden hallintointiin ja tulevaan huoltoon
- Turun kaupunki sitoutuu taiteen toteutukseen 1 000 000 eurolla, sekä prosenttiperiaatteen mukaisesti julkisen rakentamisen hankkeissa

Toimijoiden roolit

Jotta taiteen ja tapahtumien toteutus sujuu läpi pitkän hankkeen jouhevasti ja suunnitellusti, on tärkeää, että eri toimijoiden roolit on tunnistettu ja yhdessä hyväksytty. Näin toteutusvaiheeseen päästessä voidaan keskittyä taiteen suunnitteluun ja toteutukseen.

Julkisen taiteen ohjausryhmä:

- Julkisen taiteen ohjausryhmän toimintakenttä painottuu hallinnolliseen työhön, esitysten ja ehdotusten tekemiseen
- Julkisen taiteen ohjausryhmä tekee ehdotukset kunkin hankkeen rahoitusmallista, taidehankkeiden organisoinnin vastuuhenkilöistä sekä taiteen hankemuodon päättämisestä.
- Kaavoituksen ja hankesuunnittelun alkuvaiheessa ohjausryhmä tekee ehdotuksen taideohjelman tai -suunnitelman laatimisesta ja esittää kohteita, joiden suunnitteluun taide tulisi kytkeä
- Julkisen taiteen ohjausryhmän puoltava lausunto tarvitaan kaikkiin Turun kaupungin alueelle sijoitettaviin pysyviin julkisiin teoksiin (esilläoloaika vähintään 6 kk)
- Ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti 4 kertaa vuodessa ja lisäksi tarvittaessa
- Julkisen taiteen ohjausryhmä tekee laajoja julkiseen taiteen linjauksia. Se toimii asiantuntijana, joka ohjaa kaupungin vision toteutumista ja vahvistaa kaupunkiorganisaation sisäistä tiedonkulkua julkisen taiteen osalta. Suurissa aluekehityshankkeissa ohjausryhmä valvoo taideohjelman toteutumista myös alueen valmistumisen ja käyttöönoton jälkeen

Lähde: Turun Julkisen taiteen ohjelma

Linnanniemen taidetyöryhmä:

- Julkisen taiteen ohjausryhmä nimeää Linnanniemen taidetyöryhmän jäsenet. Mukana esimerkiksi julkisen taiteen ohjausryhmän, Turun kaupungin museopalveluiden edustajat, Linnanniemen hanketyöryhmän edustus, taiteilijajäsen ja mahdollisten muiden sidosryhmien edustus
- Vastaa erityisesti Linnanniemeä koskevista päätöksistä.
- Päättää taidehankkeiden toteutuksesta ja hankkeiden budjeteista
- Päättää taiteilijavalintatavat ja mahdollisten taidekilpailujen toteutuksesta
- Hyväksyy taiteilijavalinnat sekä luonnokset
- Ehdottaa teosten hankintaa, itse hankintapäätökset tehdään hallintosäännön mukaisesti
- Seuraa taiteen kokonaisbudjetin toteutumista.
- Vastaa valmistuneita teoksia
- Päättää panostuksesta väliaikaiseen taiteeseen
- Päättää koordinaattorin tai kuraattorin palkkaamisesta
- Päättää elinkaarteiden osalta siitä, milloin teos on niin huonossa kunnossa, ettei sen korjaukseen tai konservointiin kannata ryhtyä

Linnanniemen taidetyöryhmästä ehdotetaan perustettavan pienempi työvaliokunta tekemään operatiivisia käytännön päätöksiä.

Koordinaattori:

- Valmistele Linnanniemen taiteen kokousten materiaalit
- Seuraa Linnanniemen taiteen toteutuksen budjettia
- Ohjaa ja mahdollistaa taidehankkeiden toteutumisen huolehtimalla myös yksittäisten taidehankkeiden budjetista ja aikataulun pitävyydestä
- Organisoii taiteilijavalinnat
- Vastaa sopimuksien laadinnasta niin luonnos- kuin toteutusvaiheissakin
- Laatii taidesuunnitelmat ja vuosisuunnitelmat
- Huolehtii lupien hakemisesta
- Tiedottaa ja viestii taidehankkeista eri osapuolille (alueen rakentajat, sidosryhmät, kaupungin eri toimijat, oppilaitokset, joiden kanssa tehdään yhteistyötä jne.)
- Toimii välikätenä taiteilijoiden, tilaajaosapuolten, oppilaitosten, suunnittelijoiden ja rakentajien välillä
- Auttaa taiteilijaa taidehankkeiden toteutuksessa luonnosvaiheesta lähtien
- Vastaa siitä, että teoksen huolto-ohje on laadittu ja ylläpidon vastuut on määritelty

Koordinaattori on joko kaupungilta nimetty henkilö, palkattu tai ostopalveluna hankittu.

Taiteilija:

- Laatii luonnoksen toteutettavaa teosta varten sekä alustavan budjetin
- Tarkentaa teossuunnitelmaa toteutusta varten
- Toteuttaa teoksen yhteistyössä alihankkijoidensa kanssa

Taideohjelman toteutuksen prosessi

Linnanniemen taideohjelma luo raamit alueen taiteen toteutukselle, mutta kokonaisuus vaatii tarkempaa suunnittelua ja budjetointia ennen kuin päästään itse taiteen toteutukseen. Kun alueen rakentuminen käynnistyy ja taiteeseen liittyvät hankkeet lähtevät toteutumaan, niiden aikataulutuksesta ja budjetin jakautumisesta eri kohteiden kesken tehdään tarkennettu suunnitelma. Osa kohteista on laajoja kokonaisuuksia itsessään ja niille laaditaan koordinaattorin toimesta omat taidesuunnitelmat. Taidesuunnitelmat perustuvat tässä taideohjelmassa määriteltyihin periaatteisiin ja taiteen tavoitteisiin.

Kaikki taideohjelmassa ehdotetut taidehankkeet eivät vaadi taidesuunnitelmia, mutta niiden laadinta on hyödyllistä ainakin seuraavissa kokonaisuuksissa:

- Rakentamisen ajan hankkeet
- Satamaterminaalien ympäristö
- Taide osana reittejä
- Linnanpuiston taide (ennen maisema-arkkitehtuurikilpailua, lähtötiedoksi)

Taidesuunnitelmista tulee selvittää ainakin seuraavat tiedot:

- Kohteeseen suunnitellut taidehankkeet sekä taiteen mahdollinen tematiikka ja tavoitteet
- taiteilijavalintatavan määrittely teoskohtaisesti ja mahdolliset kilpailut
- Taiteen kokonaisbudjetti ja teoskohtaiset budjetit
- Aikataulu ja järjestys taidehankkeiden käynnistymiselle
- Osallistaminen, väliaikainen taide ja hiilitavoitteiden huomioiminen

Taidesuunnitelmien laatimisen lisäksi Linnanniemen taidekokonaisuuden toteutumista suunnitellaan ja valvotaan taidekoordinaattorin toimesta laadittavien vuosisuunnitelmien avulla. Joka vuosi elokuun loppuun mennessä laaditaan suunnitelma seuraavan vuoden toimista, niin uusista käynnistyvistä kuin edellisiltä vuosilta jatkuvista hankkeista. Suunnitelmat samalla raportoivat pitkän hankkeen etenemistä ja vuosisuunnitelmista voi helposti tarkistaa mitä on tehty ja suunniteltu millekin vuodelle, vaikka henkilöstö hankkeen parissa vaihtuisikin.

Taiteen hankinnan menetelmät ja sopimukset

Linnanniemen taidetyöryhmä tekee päätöksen kussakin kohteessa käytettävästä taiteilijavalintatavasta, joita on olemassa useampia. Tavoitteena on, että Linnanniemen taidekokonaisuuden yhteydessä järjestetään vähintään yksi suurempi kansainvälinen taidekilpailu. Yleisesti taiteenvalintatapoja määriteltäessä suositaan avoimuutta ja valinnat toteutetaan pääsääntöisesti portfoliohakujen ja avoimien kilpailujen kautta. Osassa taidehankkeita taiteilija- ja teosvalintoja voi tehdä hankkeeseen valittu kuraattori taidetyöryhmän sijaan: esim. ehdotetun biennaalin kuraattori voi vaihtua vuosittain, jolloin valintoihin saadaan luonnostaan vaihtuvuutta ja erilaista taiteellista näkökulmaa. Alla lyhyet esittelyt käytettävistä toimintamalleista.

Suoravalinta

Taiteilijan valitseminen suoraan esimerkiksi taidetyöryhmän tai taidekoordinaattorin tuntemista ja tasokkaiksi tiedetyistä taiteilijoista on menetelmänä helppo ja nopea, mutta ei avoin. Vaihtoehdot jäävät työryhmän oman harkinnan ja tietämyksen varaan, eikä esille nouse mahdollisia uusia potentiaalisia taiteilijoita, jotka voisivat olla hankkeeseen hyvin soveltuvia. Tilanteessa, jossa esim. kohteen aikataulun kiireellisyys vaatii nopeaa toimintaa, voi suoratilauksella olla kuitenkin paras vaihtoehto edetä. Suora tilaus saattaa olla paikallaan myös tilanteissa, joissa taiteen nivominen osaksi muuta suunnittelua vaatii tavallista enemmän yhteensovittamista tai taiteen toteutus vaatii erityisosaamista, jonka osajia tiedetään olevan niukasti. Avoimuutta ja valinnan monipuolisuutta voidaan lisätä suoriin tilauksiin pyytämällä ulkopuolista asiantuntijaa kuratoimaan joukon taiteilijoita vaihtoehdoiksi tai jopa tekemään suoravalinnan taidetyöryhmän puolesta.

Portfoliohaku

Portfoliohakua käytetään kohteissa, joissa halutaan esille suurempi kirjo taiteilijoita. Tässä menetelmässä tehtävästä kiinnostuneet taiteilijat ilmoittautuvat hankkeeseen lähettämällä sovitun sisältöisen ja muotoisen esittelyn tuotannostaan. Luonnoksia portfoliohaussa ei pyydetä eikä hyväksytä. Portfolion hakuilmoituksessa kuvataan kohde, johon taidetta ollaan hankkimassa, hankkeen aikataulu sekä budjetti. Hakuajan umpeuduttua portfoliot käsitellään ja taiteilijat valitaan ilmoituksen kriteerien perusteella. Portfoliohaun lopputuloksena voi olla yksi tai useampi suora tilaus tai kutsukilpailu joukolle taiteilijoita. Portfoliohaun yhteyteen voidaan kiinnittää kuraattori tai vertaisarvioija valitsemaan soveltuvimpia tekijöitä tai kokoamaan työryhmän toteutettavan kokonaisuuden ympärille.

Rinnakkainen luonnostilaus

Rinnakkainen luonnostilaus on malli, jossa useammalta taiteilijalta voidaan tilata luonnos samanaikaisesti samaan kohteeseen, mutta kyse ei kuitenkaan ole kilpailusta. Tällöin kaikille taiteilijoille maksetaan työstä luonnospalkkio ja tilaaja saa useamman luonnoksen arvioitavakseen.

Rinnakkaisen luonnostilauksen aikana vuoropuhelu tilaajan ja taiteilijan välillä on sallittua ja jopa suotavaa. Valmiita luonnoksia arvioi tilaajan määrittelemä arviointiryhmä, johon kuuluu Suomen taiteilijaseuran laatiman ohjeistuksen mukaan vähintään yksi taiteilija ja yksi muu taidealan asiantuntija. Toteutus sopimus tehdään vain valitun taiteilijan kanssa.

Taiteilijat rinnakkaiseen luonnostilaukseen voidaan valita suoravalinnalla tai avoimen portfoliohaun kautta. Rinnakkainen

luonnostilaus on suhteellisen nopea tapa saada useampia teosluonnoksia samaan kohteeseen. Myös mahdollinen keskustelu taiteilijoiden kanssa luonnosprosessin aikana edesauttaa sitä, että lopputuloksena on varmasti kohteeseen soveltuvia luonnoksia.

Avoim kilpailu

Mikäli taidehankinta päätetään toteuttaa kilpailulla, voidaan järjestää joko avoin kilpailu tai kutsukilpailu. Avoin taidekilpailu on julkisesti ilmoitettu kilpailu, jossa taiteilijoita kehoitetaan laatimaan ehdotuksia valittuun kohteeseen. Avoin kilpailu voi olla kansallinen tai kansainvälinen. Kilpailuohjelmaan kirjataan tarkemmat osallistumismääräykset sekä kilpailun tarkoitus, eteneminen ja muut yksityiskohdat. Palkintolautakunta perehtyy saatuihin ehdotuksiin ja tekee päätöksen kilpailussa sijoittuneista. Parhaat ehdotukset palkitaan määritellyin rahapalkinnoin. Taidekilpailun järjestäminen vaatii paljon aikaa ja resursseja kilpailuohjelman laadintaan, valitsijaraadin nimeämiseen sekä ehdotusten läpikäymiseen ja palkitsemiseen. Toisaalta kilpailu voi tuoda mukanaan runsaasti näkyvyyttä kohteelle ja useita laadukkaita ehdotuksia, joista voidaan valita soveltuvin.

Kutsukilpailu

Kutsukilpailussa kahdelta tai useammalta taiteilijalta pyydetään luonnokset samasta taiteellisesta suunnittelukohteesta. Kilpailuohjelmassa määritellään kilpailun yksityiskohdat. Erona rinnakkaiseen luonnostilaukseen on, että taiteilijat valmistelevat luonnoksia itsenäisesti ja ehdotukset palautetaan nimimerkin turvin. Kutsukilpailuun valituille taiteilijoille maksetaan osallistumisesta osallistuspalkkio, jonka suuruus määritellään suhteessa kilpailukohteen laajuuteen. Taiteilijat kutsukilpailuun voidaan valita

suoravalintana tai avoimen portfoliohaun kautta. Kutsukilpailu on prosessina hieman hitaampi ja jäykempi kuin rinnakkainen luonnostilaus.

Suomen Taiteilijaseuralla on laadittuna tarkemmat ohjeistukset eri hakumuotojen käytäntöihin. Kilpailuja järjestettäessä suositellaan noudatettavan Suomen taiteilijaseuran kilpailusääntöjä.

Tavoitteena on, että Linnanniemen taidekokonaisuuden yhteydessä järjestetään vähintään yksi kansainvälinen ja suuri taidekilpailu. Yleisesti taiteenvalintatapoja määriteltäessä suositetaan avoimuutta ja valinnat toteutetaan pääsääntöisesti portfoliohakujen ja avoimien kilpailujen kautta.

Osassa taidekohteita taiteilija- ja teosvalintoja voi tehdä hankkeeseen valittu kuraattori taidetyöryhmän sijaan. Esim. ehdotetun biennaalin kuraattori voi vaihtua vuosittain, jolloin valintoihin saadaan luonnostaan vaihtuvuutta ja erilaista taiteellista näkökulmaa.

Sopimuskäytännöt

Kun taidehanke käynnistyy, laaditaan valitun taiteilijan kanssa ensin luonnossopimus ja vasta luonnoksen toimittamisen ja hyväksynnän jälkeen siirrytään toteutusvaiheeseen laatimalla teoksen toteutuksesta toteutussopimus. Valitun taiteilijan tilaajavastuudokumentit tarkastetaan jo luonnosvaiheessa.

Linnanniemen taidehankkeelle laaditaan omat sopimus pohjat, jotka ovat hankkeen käytössä tulevaisuudessa. Sopimus pohjat hyväksytetään myös kaupungin lakimiehellä.

Lupamenettelyt

Toteutettavat taideteokset vaativat luvituksen aivan kuten muutkin pysyvät tai väliaikaisemmat kaupunkiin toteutettavat rakenteet. Tarvittavat luvat varmistetaan luonnosvaiheessa ennen siirtymistä teoksen toteutusvaiheeseen. Samalla määritellään, kuka luvat hakee.

Pysyvä teos

Pysyvän teoksen sijoittaminen kaupunkialueelle vaatii aina toimenpidelupaa, jota haetaan Turun kaupungin sähköisen lupapalvelun e-Permitin kautta. Lupaneuvontaa annetaan puhelimitse. Kaupungin internetsivuilta saa lisää tietoa neuvonnasta.

1. Luvan liitteeksi tarvitaan nimiöllinen asemapiirros eli teoksen tarkka sijainti viralliselle karttapohjalle merkittynä.
2. Luvan yhteyshenkilöksi vaaditaan riittävän pätevyyden omaava pääsuunnittelija, jonka pätevyystaso riippuu teoksen toteutustavan vaativuudesta. Taideteosten osalta ammatikseen työtä tekevän taitelijan kokemus lasketaan usein riittäväksi pätevyudeksi, jos teokseen ei liity vaativia rakenteellisia osia tai muita yleisön tai ympäristön turvallisuuteen liittyviä rakenteita. Pääsuunnittelijan kelpoisuuden arvioi aina rakennusvalvontaviranomainen.
3. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan havainnekuva teoksesta paikoilleen asennettuna.
4. Jos kyseessä on rakennelma, vaaditaan lupavaiheessa alustava selvitys käytettävistä rakenteista ja kiinnityksistä. Lupakäsittelyn jälkeen tarvitaan vaativampien rakenteiden osalta lisäksi rakennusalan ammattilaisen laatima rakennepiirustus, jossa on kuvattu tarkkojen mittojen lisäksi

teoksessa käytetyt materiaalit, eri osien kiinnittyminen toisiinsa ja kiinnityksessä käytettävät materiaalit ja niiden vahvuudet. Näin pyritään varmistamaan teoksen turvallisuus ja riittävä kestävyys.

Väliaikainen teos

Määräaikaisen eli alle kuusi kuukautta esillä olevan teoksen sijoittamiseen tarvitaan maanomistajan kirjallinen lupa. Jos kyseessä on Turun kaupungin omistama yleinen maa-alue, esimerkiksi katu-, puisto- tai torialue, luvan myöntää maanhankintapäällikkö. Sijoituslupaa haetaan lähettämällä vapaamuotoinen sijoituslupahakemus Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden kirjaamoon osoitteeseen: kaupunkiymparistotoimiala@turku.fi. Kirjaamosta ohjataan hakemukset tarvittaessa eteenpäin tilapalveluiden tai liikuntapalveluiden yhteyshenkilöille, jotka myöntävät sijoituslupia omiin kiinteistöihinsä tai maa-alueilleen. Lupahakemus tulee tehdä vähintään kuukautta ennen teoksen aiottua esille laittamista

Lähde: [Turun julkisen taiteen ohjelma](#)

Teosten omistajuus ja tekijänoikeus, elinkaari ja huolto

Teosten omistajuus

Linnanniemen julkiset taideteokset tullaan pääsääntöisesti liittämään Turun kaupungin taidekokoelmaan, jonka ylläpidosta vastaa museopalvelut. Kiinteästi rakenteisiin, kuten rakennusten julkisivumateriaaleihin, integroidun taiteen ylläpidosta vastaa rakennuksen omistaja. Museopalvelut toimivat näissä tapauksissa neuvoa-antavana asiantuntijana.

Tekijänoikeus

Taiteilijalla on lainmukainen tekijänoikeus toteuttamiinsa teoksiin ja teosten tekijänoikeudellisesta käytöstä on sovittava erikseen taiteilijan kanssa. Tekijänoikeudellisella käytöllä tarkoitetaan muun muassa sellaista kuvan käyttöä teoksesta, jossa teos on pääaiheena.

Osana taiteilijan kanssa laadittavaa sopimusta tulee sopia myös siitä, onko tilaajalla lupa jakaa teoksesta kuvia sosiaalisessa mediassa. Sopimuksessa tulee myös määritellä, ettei tilaajalla ole oikeuksia tilattuun teosluonnokseen, jos teos päätetään olla toteuttamatta. Sopimukseen kirjataan myös, että taiteilija vastaa siitä, että hänellä on kaikki tekijänoikeudet sekä immateriaalioikeudet ehdottamaansa teokseen. Tilaaja ei ole vastuussa immateriaalioikeuksien loukkaamisesta tai niistä aiheutuvista kustannuksista tai riidoista.

Teosten elinkaari, huolto- ja ylläpito

Jokaiselle Linnanniemen alueelle valmistuvalle teokselle laaditaan huolto- ja ylläpito-ohje. Huolto- ja ylläpito-ohjeissa määritellään teoksen huolto, toimintaohjeet ilkevaltatapauksissa, teoksen ja sen osien takuuajat ja teoksen oletettu elinikä.

Kaupunkiympäristön kunnossapito -yksikkö huolehtii julkisen taiteen ja etenkin ulkoveistosten ympäristöjen kunnossapidosta. Vastuunjako määritellään erikseen yksikön ja museopalveluiden välillä. Museopalvelut ja kaupunkiympäristön kunnossapito järjestävät vuosittain syksyllä tapaamisen, jolloin käydään läpi seuraavan vuoden julkisen taiteen ympäristöjen kunnossapitotoimenpidetarpeet.

Teosten ylläpitämiseen kuuluu myös muita kuin teoksen fyysisiin ominaisuuksiin liittyviä toimenpiteitä. Teosten ylläpito tarkoittaa myös niitä koskevien aineistojen säilyttämistä sekä aktiivista viestintää ajankohtaisista hankkeista ja kokoelmaan kuuluvista teoksista.

Jo teoksen hankintavaiheessa kirjataan hankintasopimukseen selkeästi, kuka on vastuussa sen ylläpidosta. Jos hankittava teos on määräaikainen, määritellään sopimukseen ylläpitovastuu sen koko elinkaaren ajaksi sekä sovitaan teoksen mahdollisesta dokumentoinnista sen elinkaaren aikana.

Taideohjelman kokonaisbudjetista on varattu 10 % teosten tulevaisuuden huoltoa ja ylläpitoa varten. Kaupungin omistamien teosten osalta Museopalvelut määrittelevät, koska teos on niin huonossa kunnossa, että huoltoa tai konservointia ei enää kannata tehdä. Muiden teosten osalta Linnanniemen taidetyöryhmä toimii määrittelijänä.

Viestintä

Turun kaupunki on tehnyt ja tekee lähivuosien aikana strategiaansa pohjautuen mittavia kulttuuri-investointeja, joista Linnanniemen taidekaupunginosa on yksi esimerkki. Linnanniemen taidekaupunginosasta viestitään linjassa Turun kaupungin viestinnän tavoitteiden kanssa, tuoden esille erityisesti kaupungin tekemiä investointeja kulttuuriin ja hyvinvointiin liittyen. Tavoitteena Linnanniemen alueen viestinnässä on edistää myös koko Turun positiivista näkyvyyttä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Viestinnän kautta tuodaan esille kaupungin strategista periaatetta “kulttuuri kuuluu kaikille”.

Linnanniemen taiteesta ja tapahtumista viestitään avoimesti ja positiivisella otteella korostaen myös ympäristönäkökulmaa ja alueen hiilineutraaliustavoitteita. Taiteen toteutumisesta tiedotetaan laajasti kuten myös mahdollisuudesta osallistua alueen taiteen ja tapahtumien toteuttamiseen.

Tärkeitä tiedottamisen paikkoja ovat erityisesti taiteilijahaut, joista viestitään perinteisin tiedottein, mutta myös paikallisten ja kansallisten taiteilijaseurojen kautta. Teosten valmistumisesta kerrotaan laajasti ja niiden julkistus voidaan tehdä juhlamenoin. Taiteilijavetoiset teosesittelyt avaavat taiteen taustoja kaupunkilaisille ja luovat henkilökohtaisempaa sidettä teoksiin. On myös tärkeää viestiä alueen tapahtumista - niin suurista kuin pienemmistäkin - jotta kävijät löytävät Linnanniemen tarjonnan äärelle.

Viestintää Linnanniemen taideohjelmasta kannattaa yhdistää alueen muuhun tiedottamiseen. Esimerkiksi kun tiedotetaan alueella alkavasta puistorakentamisesta, voidaan samassa tiedotteessa kertoa myös puistoon toteutettavasta taiteesta. Näin rakennetaan kokonais kuvaa Linnanniemestä taidekaupunginosana. Myös alueen muita toimijoita kannustetaan huomioimaan omassa viestinnässään alueen taide, varsinkin sen koskettaessa heidän tilojaan tai lähiympäristöään.

Taideohjelman päivitys

Alueen pitkän rakennusajan vuoksi on tärkeää, että taideohjelmaan kirjattuja käytäntöjä ja ajatuksia päivitetään suunnitelmien tarkentuessa tai muuttuessa. Linnanniemen alueen ilmeeseen ja rakentumiseen vaikuttavat merkittävästi esimerkiksi Historian ja tulevaisuuden museon arkkitehtuurikilpailun ja Linnanniemen maisema-arkkitehtuurikilpailun ratkeaminen. Onkin suositeltavaa vähintäänkin arvioida taideohjelmaan kirjattuja käytäntöjä ja ajatuksia näiden kilpailujen ratkettua.

Päätöksen mahdollisesta taideohjelman päivityksestä tekee Linnanniemen taidetyöryhmä.

Termien selitys

Graffitiseinä

Graffitiseinä on rakenne, joka on tarkoitettu graffitien luvalliseen ja vapaaseen maalaamiseen. Seinä voidaan ennalta määritellyin väliajoin maalata valkoiseksi, jolloin uudet maalarit saavat puhtaan pohjan tai sen kuvasto voi kehittyä organisesti ajan kuluessa.

Hiililaskuri

Hiililaskurilla voidaan selvittää yksittäisen teoshankkeen tai kokonaisuuden aiheuttamia hiilipäästöjä.

Julkinen taide

Julkinen taide on taideteoksia julkisessa tilassa. Teos voi olla joko julkisella tai yksityisellä alueella ja se voi olla hankittu joko julkisella tai yksityisellä rahoituksella mutta se on vapaasti saavutettavissa olevaa taidetta.

Kuraattori

Taiteen ammattilainen, joka ehdottaa tai valitsee taiteilijoita tai teoksia määriteltäviin kohteisiin.

Luonnossopimus

Laaditaan taiteilijan kanssa, kun taidehanke käynnistyy. Luonnossopimus määrittelee ehdot luonnoksen laatimiselle mutta se ei vielä sido tilaajaa toteuttamaan teosta.

Maataide

Maataide on taiteen muoto, jossa maa-alue tai maisema muunnetaan taideteokseksi. Maataiteessa käytetään mielellään paikalla jo olevia tai esimerkiksi puistorakentamisessa muutenkin käytettäviä materiaaleja sen sijaan, että sinne sijoitettaisiin muualla tehty irrallinen taideteos.

Osallistava taidehanke/-teos

Teos tai hanke, jonka suunnitteluun, toteutukseen tai kokemiseen yleisö voi aktiivisesti osallistua.

Pysyvä taidehanke/-teos

Teos tai hanke, joka on tarkoitettu kestäväksi usein määrittelemättömän ajan. Pysyvän teoksen materiaalien ja tekniikoiden tulee olla hyvin aikaa kestäviä.

Rakentamiseen integroitu taideteos

Teos, joka yhdistyy saumattomasti kohteen rakenteisiin tai pintamateriaaleihin. Esimerkiksi aukoiden kiveykset tai rakennusten julkisivut voivat toimia integroidun taiteen alustana.

Taidekaupunginosa

Kaupungin alue, jossa taide on suuressa roolissa imagon luomisessa. Turun Linnanniemi ei ole varsinainen kaupunginosa, vaikka puheessa sellaisen roolin saakin. Termin selkeyden vuoksi ohjelmassa käytetään Linnanniemestä sanaa taidekaupunginosa.

Taidekilpailu

Taidekilpailun kautta pyydetään määriteltyyn kohteeseen ehdotuksia toteutettavasta taideteoksesta. Kilpailu voidaan järjestää avoimena tai kutsukilpailuna. Suomen taiteilijaseuralla on säännöt taidekilpailujen järjestämiseen.

Taideohjelma

Taideohjelma on alueelle, rakennuskohteelle tai muulle kokonaisuudelle laadittava suunnitelma, jossa määritellään mm. taiteen tavoitteet, teemat, sijoittuminen, rahoitus sekä hallinnointi.

Taideraha

Taiderahaa kerätään alueelle rakentavilta tahoilta esimerkiksi taidevelvoitteen mukaisesti ja sillä rahoitetaan alueen taidetta tai tapahtumia.

Taidesuunnitelma

Taidesuunnitelma on taideohjelmaa yksityiskohtaisempi ja tarkempi suunnitelma taiteen toteuttamisen tueksi. Taidesuunnitelmasta selviää esimerkiksi taiteen tavoitteet, tarkka sijoittuminen, budjetti ja taiteilijan valintatapa.

Taidevelvoite

Taidevelvoite velvoittaa alueelle rakentavia tai siellä toimivia maksamaan taiderahaa taideohjelmassa, kaavassa tai rakennustapaohjeessa määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

Taiteen edistämiskeskuksen %-taide avustus

Toistaiseksi Taiteen edistämiskeskus on jakanut avustuksia julkisen taiteen hankkeiden rahoittamiseksi. Hakuaika on yleensä kevättalvella ja toteutukseen on vaadittu vähintään 50 % omarahoitusosuus.

Taiteilijan tekijänoikeus

Taiteilijalla on lainmukainen tekijänoikeus. Teoksen tekijänoikeudellisesta käytöstä on sovittava erikseen taiteilijan kanssa. Tekijänoikeudellisella käytöllä tarkoitetaan esimerkiksi sellaista kuvan kaupallista käyttöä, jossa teos on pääaiheena.

Toteutussopimus

Toteutussopimus laaditaan taiteilijan kanssa, kun luonnos on hyväksytty ja teoksen tilaamisesta on tehty päätös. Toteutussopimus määrittelee ne ehdot, millä taideteos tilataan.

Turun julkisen taiteen työryhmä

Vuonna 2022 perustettu työryhmä, joka ohjaa Turun julkisen taiteen hankintoja ja esittelyä kaupunkitilassa sekä edistää sen asemaa osana muuta suunnittelutyötä.

Työvaliokunta

Isommasta työryhmästä koottu pienempi, operatiivinen työryhmä, joka osallistuu ohjausryhmää enemmän käytännön asioiden käsittelyyn ja päätöksiin.

Videotaide

Videotaide on taiteen muoto, jossa video on taiteellisen ilmaisun väline. Videotaiteessa ei aina ole näyttelijöitä, dialogia, tarinaa tai juonta eikä se välttämättä noudata muitakaan elokuvataiteen konventioita, vaikka yhtymäkohtia elokuvaan voi olla.

Vihertaide

Vihertaiteessa hyödynnetään eläviä kasveja ja istutuksissa käytettäviä materiaaleja. Teos voi olla väliaikainen ja kuitua pois elinkaarensa päässä tai pysyvä koostuen esimerkiksi perennoista, pensaista ja puista.

Vuosisuunnitelma

Vuosisuunnitelma Linnanniemen taiteelle laaditaan joka syksy ja siitä selviää seuraavan vuoden alkavat ja jatkuvat taidehankkeet. Vuosisuunnitelman perusteella osataan varata toteutettaville toimenpiteille tarpeeksi resursseja.

Väliaikainen taidehanke/teos, teoksen elinkaari

Teos tai hanke, jonka ei ole tarkoitus olla pysyvä. Yleensä väliaikaisuudelle määritellään jonkinlainen aikaraja, mutta teos voi olla esillä myös määrittelemättömän ajan.

Ympäristötaide

Ympäristötaide on rakennettuun ympäristöön tai luonnonympäristöön tehtyä taidetta. Ympäristötaideteos voi olla myös teko, tapahtuma tai prosessi. Ympäristötaiteen materiaalit ovat usein biologisesti hajoavia, mutta se ei ole määrittelevä tekijä. Ympäristötaiteeksi voidaan sanoa myös ekologisia asioita käsittelevää taidetta.

Kuvien tiedot

Kansikuva: kuva Frei Zimmer

Sisälehtien Polaroid kuvat: Frei Zimmer, Turun päivä

Sivut 6, 8, ja 10: kuva Frei Zimmer

Sivu 12: kuva Frei Zimmer

Sivu 13: Jani Rättyä ja Antti Stöckel, Päivänkakkara, kuva Frei Zimmer

Sivu 15: kuva Frei Zimmer

Sivu 16: ilmakehän Turun kaupunki / Havainnekuva, After Party, SHY ja Sitowise

Sivu 17: kuva Frei Zimmer

Sivu 18: Maria Duncker ”Liian painavat vieraat”, kuva Heikki Kastemaa

Sivu 19: Superflex ”Superkilen”, kuva Frei Zimmer

Sivu 20: kuva Siamlian Nagaihte on Pixabay

Sivu 20: kuva Frei Zimmer

Sivu 25: kuva Frei Zimmer

Sivu 26: kuva Frei Zimmer

Sivu 30-43: karttakuvat After Party, SHY ja Sitowise, taidesisältö Frei Zimmer

Sivu 31: Yaoi Kusama ”Obsesión Infinita”, kuva Jimmy Baikovicus (vas.); Lakwena ” Here We Come, Here We Rice, kuva John Sturroc (oik.)

Sivu 32: Nancy Holt ”Yltä ja alta”, kuva Frei Zimmer (kesk.), Sara Hildenin veistospuisto, kuva Frei Zimmer (alin)

Sivu 33: Chong Fah Cheong ”First Generation”, kuva Alantan Kenghoe (vas.); Yaoi Kusama ”Naoshima”, kuva Carey Ciuro (oik.)

Sivu 34: Janet Echelman ”Bending Arc”, kuva Calmuziclover (kesk.); Simone Capra ”Watami”, kuva Laura CB (alin)

Sivu 35: Jani Rättyä ja Antti Stöckel ”Päivänkakkara”, kuva Frei Zimmer (oik.)

Sivu 36: Tapio Haapala ”Saman auringon alla”, kuva Tapio Haapala (kesk.); Suikang Shao ”Hands”, kuva JM Bailey (alin)

Sivu 38: Henrik Plenge Jakobsen ”Africa Control”, kuva Frei Zimmer (ylh. vas.); Tuula Närhinen ”Kluuvinlahden fossiilit”, kuva Heikki Kastemaa (ylh. kesk.); Finlayson Art Area, kuva Frei Zimmer (ylh. oik.); Françoise Schein ”Subway Map Floating on a NY Sidewalk”, kuva Françoise Sein (alh. vas.); Sanna Koivisto ”Ajan kulku”, kuva Frei Zimmer

Sivu 39: Zoan Oy ”Turku 1827”, kuva Rami Saarikorpi (ylin); kuva No Name 13 (alin)

Sivu 40: Bordalo ”Squirrel”, kuva Frei Zimmer (ylin); Festival Stzuka Ulicy, kuva Puolan ulkoministeriö (alin)

Sivu 41: Supertree Grove Singapore, kuva Tien Tran (ylin), SnowLounge Salla, kuva Frei Zimmer (alla)

Sivu 44: Holzmarkt 25, kuva Frank Schöder

Sivu 46: Hilikka Toivola ”Portti itään ja länteen”, kuva Ville Mäkilä Turun museokeskus